

DİJİTAL DÜNYA TEHDİT Mİ? FIRSAT MI?

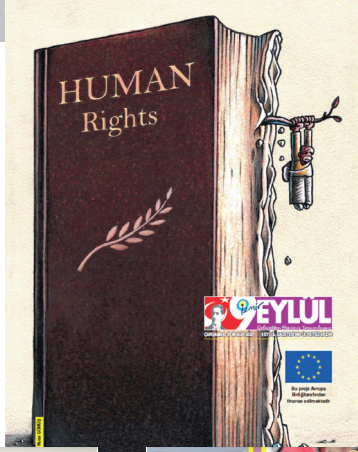
Sonsuz dünyanın
kapıları dijitalle açılıyor

Yeni iş alanları
baş döndürecek

Kişiselden genele
sanal dünya yasaları

Dijital çağı
yakalayamayanlar
sınıfta kalır!

'BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ İÇİN ÖRGÜTLÜ GAZETECİLER VE GÜÇLÜ DAYANIŞMA PROJESİ' ÖZEL İLAVELERİ

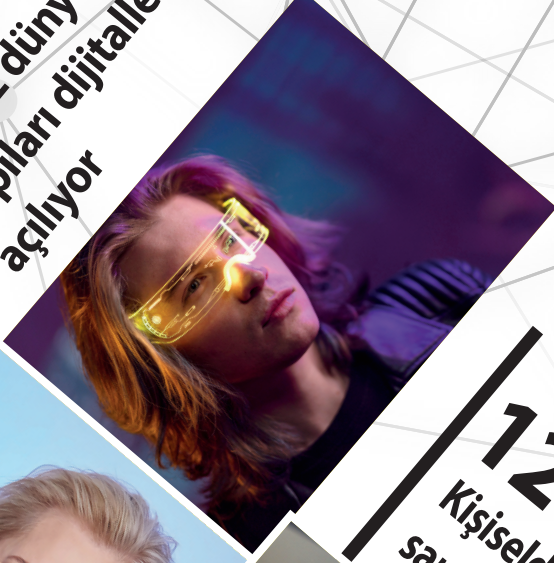

Proje kapsamında 2019 - 2023 yılları arasında 465 haber yapan 221 gazeteciye telif desteği sağlandı. Toplumsal konuların işlendiği toplam 13 özel ilave yayınlandı.

İÇİNDEKİLER

7
Dijital çağı
yakalayamayanlar
sınıfta kalır!

3
Sonsuz dünyanın
kapıları dijitalle
açılıyor

12
Kişiselden genele
sanal dünya yasaları

28
Dijitalleşme
medya için
kurtuluş mu?

16
Geleceğin
Kazananları:
Akıllı Şehirler

18
Yeni iş alanları
baş döndürecek

39
Sanatta dijital
dönüşüm sınırları
kaldırdı

Yeni dünya düzeni: Dijitalleşme

Küreselleşmenin hız kazandığı 1970'li yıllardan itibaren teknolojiye dayalı gelişmeler hayatımızı değiştirmeye devam ediyor. Küresel dünyada rekabet gücünü elinde tutmak isteyenlerin arayışları, Endüstri 4.0'ı karşımıza getiriyor, Endüstri 4.0 da dijitalleşmeyi...

Endüstri 4.0 ya da başka bir anlatımla 4'üncü Sanayi Devrimi sanayi-teknoloji bütünleşmesini ifade ediyor. Dijital dönüşümü zorunlu kılan Endüstri 4.0; birçok çağdaş otomasyon sistemini, veri alışverişlerini ve üretim teknolojilerini içeren kolektif bir terim. Ülkeler, kurumlar ve şirketler rekabette Endüstri 4.0'ı hayata geçirmekle yetinmiyor, "insansız teknolojiler" ile Endüstri 5.0'ı, toplum zekâsının dijitalize edilmesini içeren Endüstri 6.0'ı hatta hatta 0.7, 0.8'in çalışmalarını yapmaya başlayanlar var. Gerçek olan şu ki; Endüstri 4.0 ile başlayan yeni çağda dijital dönüşümü sağlayanlar bir değil, birkaç adım önde başlıyor yarışa.

Endüstri 4.0'ın birinci adımı olan dijitalleşme; küreselleşme sürecinde olduğu gibi tüm dünyada sanayi, ticaret, eğitim, sağlık, kültür, sanat, spor gibi yaşamın her alanını etkiliyor. En kısa anlatımıyla; ulaşılabilir bilgilerin ve varolan kaynakların bir bilgisayar tarafından okunabilecek şekilde dijital ortama aktarılması sürecine verilen ad olan dijitalleşmenin, bireyler ve toplumlar için ise anlamı daha büyük.

Toplumun tüm unsurları ile bireysel yaşamdan, iş dünyasına, devlet kurumlarından sivil toplum örgütlerine; genç, yaşlı, kadın, erkek herkesin ve her yapının dijitalleşmeyi özümsemesi ve yaşamına katmış olması gelecekteki açısından büyük önem taşıyor. Dijitalleşme konusundaki sınavını başarılı bir şekilde vermiş olan ülkeler, gelecekte dünya üzerindeki yerini bugünden belirlemiş olacak. Peki, dijitalleşme konusunda ülke olarak hangi noktadayız?

Elçin DEMİRTAŞ

elcindemirtas@gmail.com

Teknolojik gelişmelerin yaşam üzerindeki etkilerini daha yeni sindirmeye başlamışken, akıllı telefon, akıllı ev hatta akıllı şehirlere kadar ulaşan bir dijital dünyanın içine düştük. Dijital dünyanın içine doğanlar uyum sorunu yaşamıyor ancak tehlikenin nereden geleceğini bilemediğiniz bu dünya yeni kuşak için risk oluşturuyor. Yetişkinler, özellikle ileri yaştaki bireyler uyum da zorluk yaşarken, kimileri için dijitalleşme "teknoloji anksiyetesi"ne dönüşebiliyor.

Öte yandan sağlık konusundaki dijitalleşme bize özel hayatın ne denli özel olduğunu hatırlatırken, eğitim sistemindeki dijitalleşme de yaşanan eşitsizliği yüzümüze çarpıyor. Ayrıca devlet kurumları ve şirketler ile birlikte bireylerin dijital dönüşümü, konfor alanımızı genişletirken, dijital düzendeki hukuki eksiklerimizi de yaşarken öğreniyoruz.

Yeni bir spor alanının oluşmasını sağlayan dijitalleşme, sanatta da sergilenme alanını genişletiyor. Buna karşın dijital dünyanın sanatın değer ölçütlerine etkisini ise zamanla göreceğiz. Birçok yeni meslekle tanışmamızı sağlayan dijitalleşme, bazı meslekleri de yapay zeka çözümleriyle iş olmaktan çıkarıyor. Ayrıca tüm meslekler dijital dönüşümden üstüne düşen dönüşümü almaya devam ediyor.

Dijital dünya ve medya konusuna gelince; belki de dijitalleşmeye uyumu en hızlı sağlayan sektörlerin başında medya geliyor. Her zaman en çok kişiye ulaşmanın hedef olduğu sektörde, bugün çok kısa sürede çok insana ulaşmanın mümkün olması, her şeyi güllük güllüstanlık yapmıyor elbette. Dijitalleşme ve birey arasındaki hassas çizgiyi belki de en net biçimde gazetecilik mesleğinde görüyoruz.

Küreselleşmeden dijitalleşmeye...

0.4, 0.5, 0.6, 0.7, 0.8...

Bakalım dijitalleşme bizi nereye götürecektir?

İzmir Gazeteciler Cemiyeti Derneği
İktisadi İşletmesi Adına İmtiyaz Sahibi

Dilek GAPPİ UMDULAR

Genel Yayın Yönetmeni
Macit SEFİLOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Özde KOCA

9 EYLÜL
GAZETESİ'NİN ÜCRETSİZ EKİDİR

Ek Koordinatörü
Reyhan ŞENAY - Elçin DEMİRTAŞ

Tasarım
Ozan SİRMEN

9 Eylül Gazetesi'nin ekidir, parayla satılmaz. B.T. 22/08/2023

ADRES: Akdeniz Mahallesi Şehit
Fethibey Caddesi No:73 / 31
Cezayirli İş Hanı
Konak / İZMİR
Telefon: 0 232 404 89 89
Fax: 0 232 464 89 79

BASKI YERİ:
ENKİ MATBAACILIK
Tuna Mah. Sanat Cad. No:41
Çamdibi-Bornova / İzmir
Sertifika No: 35787
Dağıtım: Turkuvaiz Dağıtım A.Ş. İZMİR

● gazete9eylul@gmail.com ● www.dokuzeylul.com

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

PROJE YÖNETİCİSİ

Yudum CURA

**Basın Özgürlüğü
için Örgütlü
Gazeteciler ve
Güçlü Dayanışma
Projesi**

"Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla TGS ve İGC sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir."

Sonsuz dünyanın kapıları dijitalle açılıyor

Pandemiyle birlikte önemi daha iyi anlaşılan dijitalleşme, günlük hayatımızdan iş yaşamına, eğitimden sağlığa her alanda baş döndürücü bir değişimi de beraberinde getirdi. Peki ülke ve toplum olarak dijital dönüşümü doğru algılayıp uygulayabiliyor muyuz? Dijital dönüşümün neresindeyiz?

DİJİTALLEŞME çağıyla birlikte dünya hızla dönüşüyor. İnternetin yaygın kullanımı, yapay zekâ, veri analitiği, otomasyon ve diğer dijital yenilikler iş dünyasından eğitime, sağlıktan iletişime kadar birçok alanda köklü değişimlere neden oluyor. Geleneksel iş modelleri, dijital teknolojilerin sürekli gelişimiyle yerini yenilikçi iş modellerine bırakıyor. Dijital teknolojiler, iş süreçlerini daha verimli ve esnek hale getirerek hataların azalmasını ve verimliliğin artmasını sağlıyor. Çevrimiçi dersler, e-öğrenme

platformları ve online kaynaklar, bilgiye kolay erişim ve öğrenim imkanlarını artırıyor.

Dijital teknolojiler, bilim ve araştırma alanına da büyük bir ivme kazandırmış durumda. Veri analitiği, yapay zekâ ve büyük veri, bilimsel keşiflerin hızlanmasına ve daha karmaşık sorunların çözülmesine olanak tanıyor. Telemedicine (uzaktan tıp) uygulamaları sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırırken, akıllı cihazlar kişisel sağlık izleme ve teşhis imkanları sunarak sağlıklı yaşamı destekliyor.

Dijital dönüşümle birlikte artan veri kullanımı, veri güvenliği ve gizlilik konularını da gündeme taşıyor. Günümüzde sıkça karşılaştığımız veri ihlalleri, siber saldırılar ve kişisel mahremiyetin tehlikeye girmesi gibi konular, dijitalleşmenin potansiyel tehlikeleri arasında yer alıyor. Bunun yanı sıra, yapay zekanın gelişimi ve otomasyonun artması, iş kaybı gibi endişeleri de beraberinde getiriyor. Bireylerin, toplumların ve hükümetlerin, dijital güvenlik, veri gizliliği, bilinçli teknoloji kullanımı ve dijital kültür konularında önlemler alması bu açıdan önem taşıyor.

DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN SINIRLARI

Dijital teknolojilere erişim ve yaygın altyapı, ülkeler ve bölgeler arasında eşit dijitalleşmenin sağlanması açısından oldukça önemli. Gelişmiş ülkeler yaygın internet altyapısına sahipken, bazı bölgeler hala yetersiz altyapı sorunlarıyla karşı karşıya. Teknolojik beceri ve bilgi de dijital dönüşümden faydalanabilmek için gerekli, zira dijital okuryazarlığı düşük olan bireyler veya topluluklar dijital dönüşümün sağladığı fırsatlardan tam anlamıyla yararlanamıyor. Özellikle yaşlı nüfus ve geleneksel yöntemlere alışkın olanlar dijital dünyaya uyum sağlamakta zorlanabiliyor. Diğer taraftan, teknolojinin hızla ilerlemesi, mevcut yasal düzenlemelerin buna ayak uydurmasını zorlaştırarak dijital dönüşümün etkisini sınırlandırabiliyor.

Peki dijital dönüşümün toplumun tüm kesimlerini kapsamasını sağlamak ve bu dönüşümün olası tehditlerini en aza indirmek için neler yapılabilir?

David Rogers, Dijital Dönüşümde Oyunun Kuralları kitabında dijital dönüşümün teknolojiyle değil, strateji ve düşünme biçimleriyle ilgili olduğuna dikkat çekiyor. Bu görüşten yola çıkarak, dijitalleşmeyi, uygulama biçimlerimizi ve dijital dönüşümün sınırlarını konunun uzmanlarına sorduk.

DAHA ETKİLİ VE KAPSAMLI BİR DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Türkiye Bilişim Derneği İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Fikret Kavzak, dijital dönüşümün iş süreçlerini, iş modellerini ve müşteri deneyimini dijital teknolojilerle yeniden şekillendirerek ilerlemeyi ifade ettiğini, ancak ülkemizde dijital dönüşümün algılanma ve uygulanma aşamasında bazı zorluklar yaşandığı belirtiyor. Dijital dönü-

şümün sadece teknolojik araçları benimsemek anlamına gelmediğini, aynı zamanda stratejik bir yaklaşımı ve organizasyonel değişimi de içerdiğini vurgulayan Kavzak, başarılı bir dijital dönüşüm için, işletmelerin liderlikten çalışan katılımına, esnek ve öğrenme odaklı bir kültürden veri odaklı karar alma süreçlerine kadar birçok faktörü göz önünde bulundurmaları gerektiğini dile getiriyor. Dijital dönüşümle birlikte güvenlik önlemleri, eğitim ve politika düzenlemeleri gibi adımların da atılarak fırsatların maksimum şekilde değerlendirilmesi ve tehditlerin etkilerinin azaltılmasının önemli olduğunu vurguluyor.

TÜRKİYE'NİN GİZLİLİK VE GÜVENLİK KARNESİ

Kavzak, dijital dönüşümün başarısı için kültürel ve toplumsal faktörlere de dikkati çekiyor. "Dönüşümün kabul görmesi ve dijital becerilere sahip olmak, sürecin ilerlemesini etkileyen unsurlardan. Ayrıca, yasal ve düzenleyici çerçevenin net olması da büyük önem taşıyor. Eksik veya karmaşık düzenlemeler dönüşümü olumsuz etkileyebilir" diyen Kavzak, Dijital dönüşümle birlikte veri ihlalleri ve güvenlik zafiyetleri gibi risklerin de artabileceğini ifade ediyor. Söz konusu risklerin dönüşüm sürecini sınırlayabileceğini veya durdurabileceğini belirten Kavzak, Türkiye'nin karnesini şöyle açıklıyor:

"Ülkemiz, 2016 yılında çıkarılan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK), Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı, dijital iletişimin güvenliğini sağlamak ve yetkilendirme süreçlerini güçlendirmek amacıyla kullanılan elektronik imza ve kimlik doğrulama sistemleri, siber güvenlik olaylarını izlemek, tehditleri tespit etmek ve müdahale etmek için koordinasyon sağlamak amacıyla kurulan Siber Güvenlik Merkezi gibi uygulamalarla dijital dönüşüm sürecinde gizlilik ve güvenlik sıkıntılarının önüne geçmeye çalışıyor. Özellikle kişisel verilerin korunması, siber saldırılara karşı etkin önlemler, bilinçli kullanıcı davranışları ve güvenlik eğitimi gibi konularda daha fazla çaba sarf etmeliyiz. Böylece dijital dönüşüm sürecini daha güvenli ve güvenilir bir hale getirebiliriz."

Dönüşümün öncüleri; Bilgili ve yenilikçi olmalı

ÇALIŞANLARIN dijital dönüşümü iş kaybına neden olacak bir tehdit yerine işlerini daha nitelikli bir şekilde yapmalarını sağlayacak bir süreç olarak görmeleri konusunda yönlendirilmeleri gerektiğini belirten Prof. Çakır, dijitalleşmenin sosyal etkileri ve yaratacağı toplumsal dönüşüm hakkındaki öngörülerini şöyle özetliyor: "Bu süreçte bilgisini arttıran ve ilgili teknolojileri işletme-uygulama özelinde yenilikçi modeller ile kullanabilen nesil farklı bir bakış açısına sahip olacak ve bu dönüşümün öncü bireyleri olacaklar. Prensipten olarak yeni nesil üniversite mezunlarının bu yönde heyecanlanarak kendi iş modellerini kurma, iş değiştirme ve farklı bir bakış açısı ile yapılandırma süreçlerine katkıda bulunacağını düşünüyorum. Yerli ve milli teknoloji üretimi söylemiyle birlikte daha çok girişimin Anadolu'nun her tarafına yayılacak bir şekilde devlet tarafından yönlendirilmesi, nitelikli iş ve işçilerin ortaya çıkışıyla ekonomik göstergelerin düzelmesi önemli bir faktör ancak, var olan tüm kademelerdeki yöneticilerin öncelikle nitelikli insan gücünü devreye alan bakış açısıyla bu oluşumların önünü açması ve değişimi desteklemesi gerekmektedir."

“İŞ DÜNYASI İÇİN BİR İHTİYAÇ”

İstanbul Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi, Türkiye Yapay Zekâ Platformu Eşbaşkanı (AITR) ve Türkiye Bilişim Vakfı (TBV) Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Altan Çakır, dijital dönüşümün iş dünyası için kaçınılmaz bir ihtiyaç olduğunu belirterek, bu sürecin sadece teknoloji satın almakla sınırlı olmadığını, iş yapma şekillerindeki değişiminin ve teknolojinin getirdiği yenilikçi bakış açısının çalışanlara stratejik ve bütünsel bir kabulle entegre edilmesi gerektiğini söylüyor. Türkiye’de büyük holding gruplarına bağlı şirketlerin dijitalleşme ve dijital dönüşüm konularında aktif olarak çalıştığını ifade eden Prof. Çakır, teknoloji kullanımının düşük olduğu orta ve küçük ölçekli şirketlerde ise bu konuda farkındalığın olmadığını söylüyor.

Teknolojinin hızlı ilerleyişiyle birçok uzmanlık alanında ve iş konularında değişimlerin ve yeni uygulamaların ortaya çıkacağını dile getiren Prof. Çakır, bu durumun yeni iş kollarının oluşmasına ve farklı işletme modellerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağını vurguluyor. Kurumların, artan maliyetler nedeniyle operasyonlarını (üretim, lojistik, maliyetler, çalışan sayısı vb.) tekrar düzenlemek zorunda kalacaklarını, özellikle üretim sektörü ve insan gücüne dayalı şirketlerin, teknoloji ve dijital dönüşüm maliyetleriyle birlikte zamanla maliyetleri yönetme konusunda zorlanabileceklerini söylüyor. Şirketlerin ticari krediler, kur değişimleri, hammadde ithalatı ve hatalı üretimlerin tekrarlanması gibi konularda sıkıntılı zamanlar geçirebileceklerine dikkati çekiyor.

“NİTELİKLİ İŞ GÜCÜ EKSİKLİĞİ VAR”

Ülkemizde KVKK süreçleri konusunda çalışmalar bulunduğu, ancak bu süreçlerin başarılı bir şekilde uygulanması için çeşitli uzmanlık alanlarına ihtiyaç duyulduğunu belirten Prof. Çakır, teknoloji uzmanlarından şirket yöneticilerine, hukuk danışmanlarından işletme uygulamalarına kadar farklı alanlarda uzmanlık gerektiren bir karmaşık bilgi matrisinin söz konusu olduğunu ifade ediyor. Prof. Çakır, KVKK süreçlerinin etkin bir şekilde uygulanması için tüm şirketlerin teknolojiyi ve uzmanlık alanlarına dair bilgi ve becerileri aktif bir şekilde kullanmaları gerektiğine dikkat çekiyor:

“Nitelikli yönetici ve çalışan eksikliğinden genelde tüm bu süreçler sadece kâğıt üzerinde kalmakta, konu hakkında ihtiyaç duyulan teknolojinin tanımlanması ve uygulanmasında eksiklikler var. Ülkemizde büyük şirketler, özellikle bankalar, teknoloji şirketleri ve e-ticaret gibi çevrimiçi platformlarda faaliyet gösteren şirketler, KVKK süreçleri konusunda yaptırımlar nedeniyle gerekli önlemleri almakta ve teknolojiyi aktif bir şekilde kullanmaktadır. Bir bütün olarak baktığımız zaman bunun sadece çevrimiçi platformlarda teknolojiyi aktif kullanan şirketlerin yaptırımlar dolayısı ile zorunluluktan uyguladığını, bunun dışındaki şirketlerin sadece finansal süreçler ile alakalı olarak regülasyonları takip ettiklerini düşünüyorum.”

“Dijital okur yazarlık öğrenmeliyiz”

Dijital & Kültürel Değişim Mentoru, Eğitimci Dr. Gülay Savaş’a göre dijital dönüşümü doğru algılamıyor ve doğru uygulamıyoruz. Dijitalleşme ile dijital dönüşümün birbirinden farklı kavramlar olduğuna dikkat çeken Dr. Savaş, dijital dönüşümden bahsedebilmek için kültürel, organizasyonel ve operasyonel bir değişimin olması gerektiğini belirtiyor. Bilginin, teknoloji ile artarak ilerlediği, ilerlerken de tüm yaşamı değiştirdiğini söylüyor. Savaş, dijital dönüşümün doğru algılanması için yapılması gerekenleri şöyle açıklıyor: “Okul öncesinden başlayarak gençlerimize dijital okuryazarlık yetkinliği kazandırmalıyız. Genç, yaşlı demeden herkes öğrenmeyi öğrenmeli ki, “bilgi okuryazarlığı” yetkinliği kazanınsın. Önüne bilginin hazır geldiği özellikle Y kuşağı ve sonrası, öğrenmeyi ve problemler karşısında çözüm odaklı stratejik düşünmeyi unuttular. Zihinler tembelleşti. Dolayısıyla insan teknolojiye hizmet eder hale geldi, teknoloji insana değil.”

“Dijitalleşme yanlış anlaşılıyor”

Dijitalleşmenin öğrenme ve eğitim anlayışını da değiştirdiğini belirten Savaş, internet ve teknoloji sayesinde her şeyin doğru ve gerçekmiş gibi algılanmaya başladığını, bilgi kirliliğinin arttığını ve bilgi okuryazarlığının düştüğünü ifade ediyor. Dr. Savaş, dijital dönüşümün eğitim sektörü için büyük fırsatlar sunduğunu belirtiyor. Teknolojinin doğru bir stratejiyle kullanılması durumunda öğrencilere gelişmiş ve özelleştirilmiş bir öğrenme deneyimi sunulabileceğine dikkat çeken Savaş, sözlerini şöyle sürdürüyor:

“Kovid-19 pandemisi tüm sektörlerin dijital dönüşüme olan ihtiyacını belirgin hale getirdi. Ülkemizde şirketler ve üniversiteler ERP (kurumsal kaynak planlaması), CRM (müşteri ilişkileri yönetimi) gibi teknolojik çözümleri Kovid-19’un yaşanması sebebiyle kullanmak zorunda kaldıkları için öğrendiler. Oysa 20 yıldır bu teknolojileri kullanarak kurumsal hafızalarını oluşturabiliyorlar, müşterilerini takip edebilirler, oturdukları yerden toplantılar yapabilirlerdi.

Hazırlıklı olunmadığı için zoom üzerinden toplantı yapmayı ya da birçok online eğitim kanalını kullanarak eğitim vermeyi “dijital dönüşüm” olarak tanımladık. O sebeple en ufak bir olayda, sıronda okullar kapanır oldu. Bu sefer öğrenciler

“okula ne gerek var demeye başladılar.” Ülkemizde yanlış uygulanan, güya adı dijital dönüşüm olan bu uygulama ile “öğrenmek ile eğitim-gelişim-tecrübe” arasındaki fark kayboldu ve öğrenciler öğrenmeyi unuttu.”

‘Enfokrasi tehlikesi kapıda; Adil rekabet ve liyakat kültürü şart’

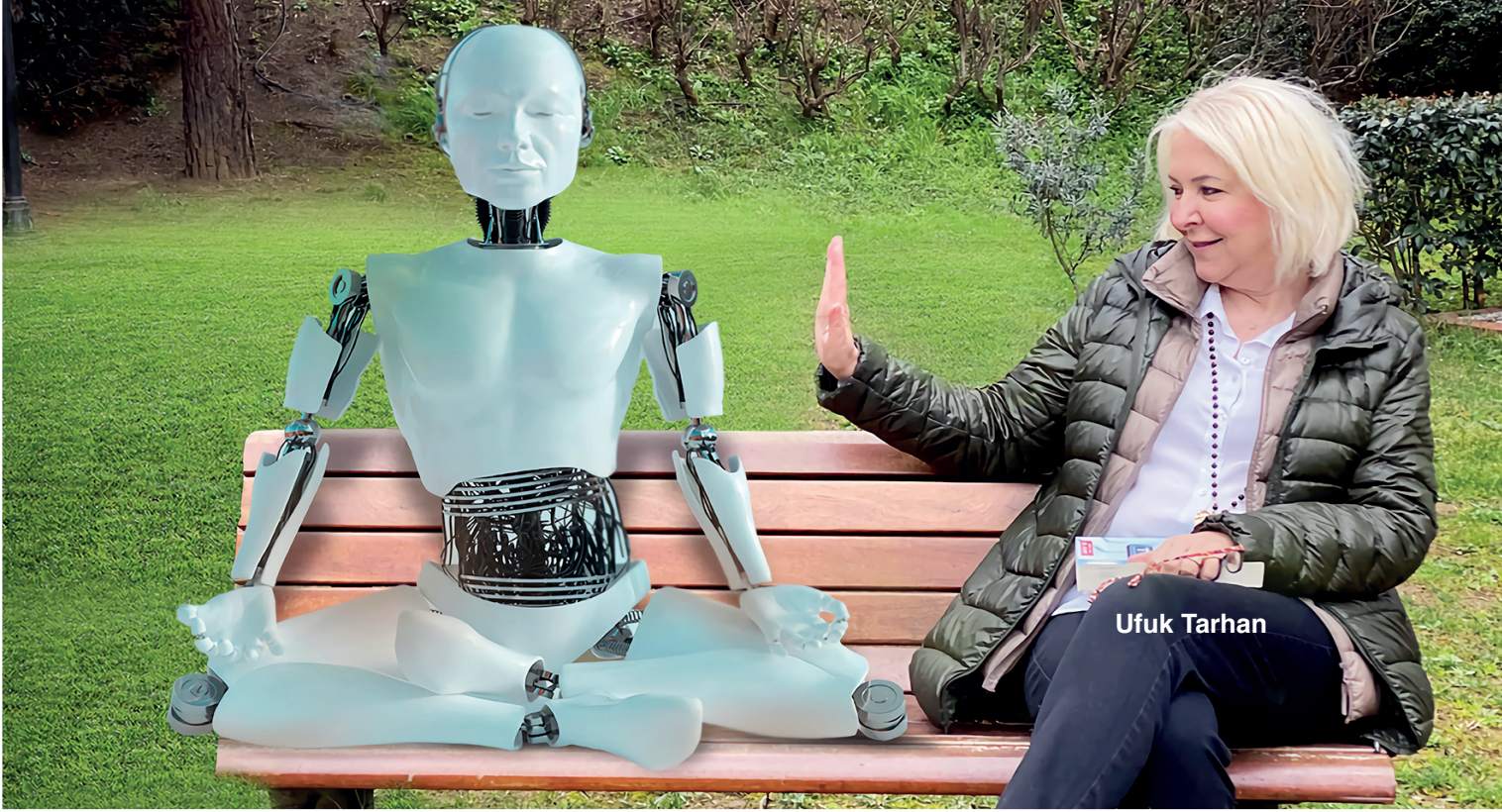
İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, İktisat Sosyolojisi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Veysel Bozkurt, yaşam, çalışma ve düşünme biçimlerinde değişim olmadan yalnızca teknoloji alanında gerçekleşecek değişimin oyun ve eğlencenin ötesinde bir anlam ifade etmeyeceğini söylüyor. Bir toplumun gerçek anlamda dijital dönüşümü gerçekleştirebilmesi için adil rekabete dayanan bir değişimi teşvik etmesi ve liyakat kültürünü oluşturması gerektiğini belirten Bozkurt, kültürel ve kurumsal uyumun teknolojik değişimin hızına yetişemediğini dile getiriyor.

Prof. Dr. Bozkurt, dijital dönüşümün bilgiye erişimimizi kolaylaştırdığını ancak veri güvenliği ve mahremiyet konularının göz ardı edilmemesi gerektiğini hatırlatıyor. Güney Koreli yazar ve kültür kuramcısı Byug-Chul Han’ın “enfokrasi” kavramıyla tarif ettiği,

bilgi ve yapay zekâ teknolojilerinin toplumsal, ekonomik ve politik süreçler üzerine kurduğu tahakküm rejimine dikkat çeken Prof. Dr. Bozkurt, “Byung-Chal Han’ın ifadesiyle bir “enfokrasi”ye doğru gittiğimiz endişesi yaygın hale geldi. Yine Byung-Chal Han’ın ifadesiyle, bilgiye ve bilgi teknolojilerine sahip olanlar, diğerlerini etkiler hale geldiler. Özellikle yapay zekâ tehditleri ve fırsatlarıyla birlikte geliyor. Veri güvenliği, gizliliği konusunun kurula bağlanması önemli. Diğer taraftan mevzuatın oluşturulması yeterli değil; bunun dikkatli biçimde uygulanması gerekir. Buna rağmen dijital çağda yüzde yüz bir veri güvenliği ya da gizliliğin korunmasından bahsetmek mümkün değil. Türkiye dijital dönüşümde önemli mesafeler kat etti ancak ileri bir dönüşümden bahsedebilmek için yüksek teknolojiye dayanan dijital teknolojileri üretebilir hale gelmemiz gerekir ” diyor.

Dijital çağı yakalayamayanlar sınıfta kalır!

Ufuk Tarhan

Dünyanın önde gelen fütüristleri yeni bir çağın eşiğinde olduğumuzu ve kapıdan giremeyenlerin sınıfta kalacağını söylüyor. Fütüristler metaverse evren ve gerçek evren arasında mekik dokuyacağımızı anlatırken, siber güvenliğe dikkat çekiyor

EKONOMİST, yazar ve dünyanın en etkili fütürist kadınlarından biri olarak gösterilen Ufuk Tarhan, dijital çağın yeni bir devir başlangıcı olduğunu vurgulayarak, uyum sağlanmayanların masadan kalkacağını söyledi. Tarhan, yeni çağın olumlu ve olumsuz yönleri ile kabul edilmesi gerektiğini belirterek, şöyle konuştu: "Dijital Çağ, bilginin işlenmesi ve erişilmesi açısından tarihte yeni bir evre. Dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte bilgiye erişim ve bilginin analizi hiç olmadığı kadar kolaylaştı ve hızlandı. Bu durum iş ve sosyal yaşamda önemli değişikliklere yol açtı.

Örneğin, bilgi ve iletişim teknolojileri, küresel iş birliğini ve veri paylaşımını kolaylaştırırken, sağlık, uzay, ulaşım, tarım, üretim, finans, eğlence, iletişim, eğitim, gibi temel sektörlerde müthiş atılımlar yapılmasının yolunu açtı.

Ve tabii ki aynı zamanda yeni ekonomik ve toplumsal sorunları; güvenlik ve güvenilirlik endişelerini de beraberinde getirdi. Ruh ve beden sağlığı sorunlarının, yetkinlik-gelişim ihtiyaçlarının ve psikolojik uyarlanma problemlerinin de tetikleyicisi oldu. Dijital Çağ olumlu-olumsuz yönleriyle kesinlikle yepyeni bir çağın başlangıcı olarak görülmelidir.”

GELECEK 'YAPAY ZEKA'NIN

Dijital dünyanın sürekli ve hızlı bir değişim içinde olacağına işaret eden Tarhan, "İnternetin daha geniş kitlelere ulaşması, hızlanması, bant genişliklerinin artması, kuantum bilgisayarların ticarileşmesi, uzayda yapılacak keşifler, veri bilimi ve analitiğinin önem kazanması, yenilenebilir enerjinin, otomasyonun ve robot teknolojisinin daha yaygın hale gelmesi, Web 3.0, blockchain, kripto varlıklar, NFT gibi yeni sistemler ve eğitimlerin yayılımı, yakın gelecekte uygulama aşamasına geçecek gibi görünüyor. Ayrıca, yapay zekâ ve makine öğrenmesi, geniş veri setlerinin işlenmesi ve analiz edilmesinde önemli bir rol oynamaya devam edecek" dedi.

T-İNSAN OLMAK...

Dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte, dijital becerilere olan talebin arttığını ifade eden Ufuk Tarhan, dijital becerileri eksik olanlar için iş bulma ve kariyer sürekliliğinin sınırlı olabileceğini hatırlattı. Tarhan, "Gençlerin gelecek farkındalıklarını ve kabiliyetlerini artırıp T-İnsanlaşmaları gerekiyor. Bunlar da ne? dersenez; T-İnsan ve Yarının İşini Yarına Bırakma kitaplarımda yazıyor. Hararetle okunmalarını öneriyorum" diye konuştu.

Dijital dünyada var olmayan firmaların rekabetçi kalma fırsatını kaybedeceğini belirten fütürist Tarhan, "Biraz acı ve keskin bir söylem olacak ama aslında, dijital transformasyon seçilebilir bir durum. Tercihlere bağlı bir opsiyon değildir, mecburiyettir ve dijitalleşmeyenler masadan kalkmak zorunda kalırlar..." dedi.

ÖNCE OKULLAR DİJİTALLEŞMELİ

Okulların dijitalleşmesinin önemini vurgulayan Tarhan, en küçük sınıflardan itibaren sisteme entegre olunması gerektiğini şöyle anlattı:

"Okulların dijitalleşmesi, eğitim sisteminin ve öğretmenlerin dijital adaptasyonunun gerçekleşmesi gerek. Çünkü dijitalleşme okutularak kazandırılabilir statik bir

beceri değildir. Deneyimleyerek, dijital etkileşimlerden öğrenerek, sürekli geliştirilmesi gereken ve insanların da sistemlerin de DNA'sına işlenmesi gereken bir temel unsurdur. Dijital beceriler, 21. yüzyılda öğrencilere kritik düşünme, problem çözme ve iletişim becerileri gibi temel yetkinlikler kazandırmanın yanı sıra onları gelecekteki işgücü için de hazırlar. Ayrıca dijital okuryazarlık, gençlerin dijital teknolojilerin faydalarını anlamalarını ve potansiyel risklerinden korunmalarını sağlar. Bu nedenle, dijital becerilerin ve dijital okuryazarlığın eğitim sistemine en gelişmiş şekilde entegre edilmesi hayati öneme sahiptir."

SÜRDÜRÜLEBİLİR KAPİTALİZMİN KÖPRÜSÜ: METAVERSE

Son olarak metaverse

evrenine de değinen Tarhan, "Metaverse, potansiyel olarak dijital deneyimlerin sınırlarını genişletip fiziksel üretim ve tüketimin azalmasına, yeni iş kollarının, iş modellerinin gelişmesine yol açacağı için daha sürdürülebilir bir dünyaya geçişin en önemli adımı olabilir. Bir anlamda metaverse, 'Sürdürülebilir Kapitalizmin' köprüsü olma işlevini üstlenebilir. Ancak aynı zamanda yeni güvenlik, gizlilik ve etik sorunları da beraberinde getirebilir. Metaverse geçişini insanlığın gelişimi için çok önemli bir sıçrama tahtası, olumlu bir gelişme olarak görüyorum. Henüz teknolojik alt yapı tam anlamı ile metaverse deneyimlerinin başlamasına izin vermiyor ama 10-15 yıl içinde bu kısıtların aşılmasını ve biraz metaverse'de biraz gerçek dünyada yaşama geçeceğimizi çok rahatlıkla ön görebiliyorum" diye konuştu.

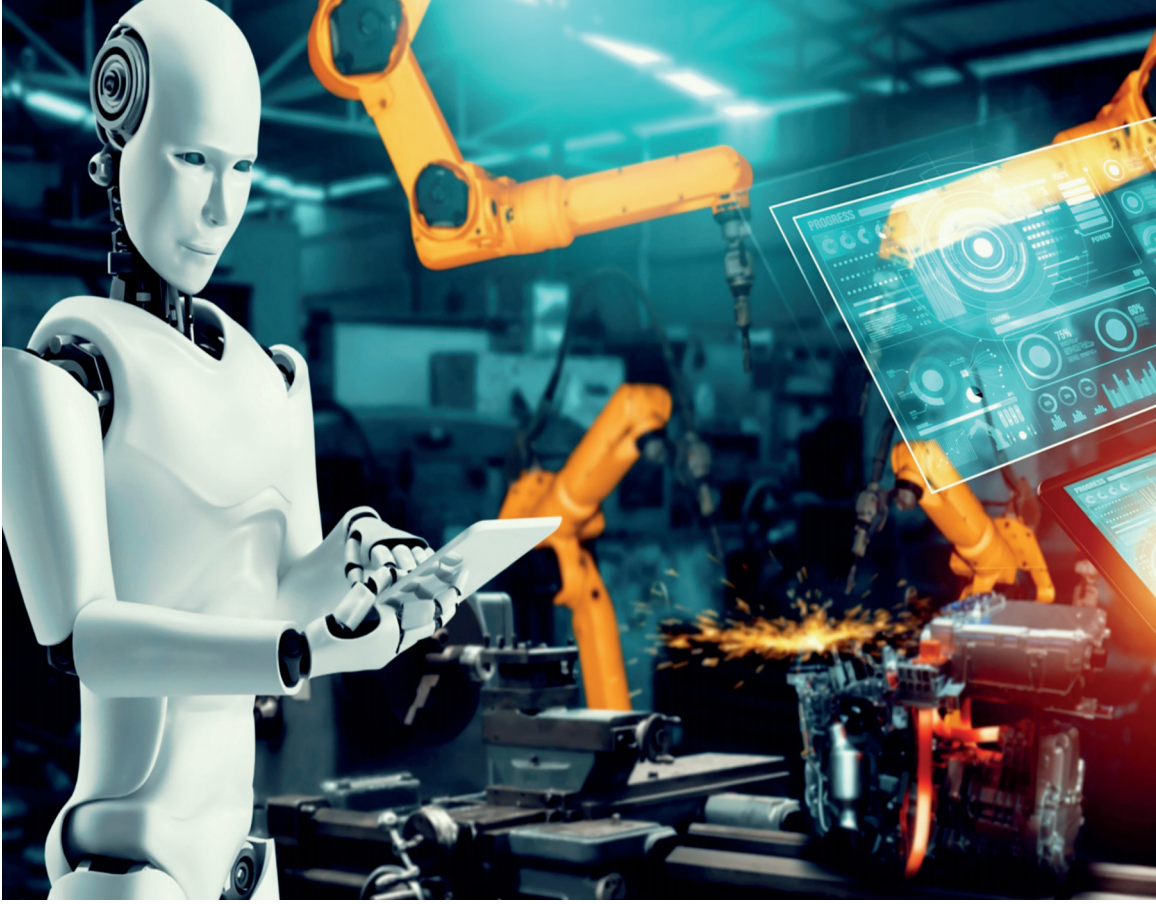

OYUNLARA DİKKAT!

Kamil Kazım Sarı oyunların ciddi güvenlik riski içerdiğini söyleyerek, kullanıcıları uyarıyor: "Veri ve nakit açısından zengin bir başka sektör de siber suçlular için önemli bir hedef olan çevrimiçi oyun ve kumar sektörü. Bilgisayar korsanları, video oyunları ve kumar uygulamalarıyla kişisel verileri, kredi kartı numaraları ve oyun içi satın alımlar gibi bilgilere erişim için her gün yeni yollar geliştiriyorlar. Tüm sektörler, ağ ve uygulama tabanlı bilgisayar korsanlığı, veri toplayan kötü amaçlı yazılımlar, fidye yazılımları, dağıtılmış hizmet reddi (DDoS) saldırıları vb. çok ciddi risklere sahip. Kripto para birimleri, siber riski daha da artırabilir."

SİBER GÜVENLİK İHLALLERİNE DİKKAT !

Fütüristler Derneği Başkan Yardımcısı, Fütürist Akademi Başkanı, Institute For The Future Mezunu Kamil Kazım Sarı ise hızlandırılmış dijitalleşmenin işletmeleri ve bireyleri siber saldırılara açık hale getirdiğini söylüyor. Dijital kanalların sadece alışveriş için kullanılmadığını; tüketicilerin spordan sağlıklı yaşam uygulamalarına, eğlenceden görüntülü sohbetlere kadar her alanda kullandığını anlatan Sarı, "Tıbbi konsültasyonlar, eğitim, hukuk, bankacılık ve muhasebe hizmetleri dahil olmak üzere geleneksel yüz yüze iş hizmetleri çevrimiçi olarak artan bir hızla değişiyor. Daha fazla çevrimiçi oyun oynanıyor. Buna karşılık, araştırmalar, işletmelerin neredeyse yarısının (yüzde 46) son 12 ay içinde siber gü-

venlik ihlalleri ya da saldırıları yaşadığını gösteriyor. İhlaller ya da saldırılar arasında, kimlik avı saldırıları, kötü amaçlı yazılımlar ve fidye yazılımları gözlemlenmekte” dedi.

TURİZM SEKTÖRÜ RISK ALTINDA

Sarı, işletmelerin yüzde 80'inde siber güvenliği bir öncelik olarak gördüğünü belirtirken, tüm sektörlerin konuya eşit derecede ilgili olmadığını ifade etti. Birçok sektörde büyük hacimli kişisel veriler bulunduğu için, konuya şöyle açıklık getirdi: “Örneğin gıda ve konaklama

Kamil Kazım Sarı

sektörü, inşaat sektörü siber güvenliği daha düşük bir iş önceliği olarak görme eğiliminde. Turizm sektörü, mobil ödemeler, biyometrik bilgiler, canlı sohbet, siber suçlular için değerli olduğu düşünülen pasaport ve kimlik belgeleri gibi büyük hacimli kişisel verilerinden dolayı sürekli siber saldırı tehdidi altındalar.

Taşımacılık ve lojistik sektöründe, artan dijitalleşme ve nesnelerin İnterneti (IoT), bulut bilgi işlem, yapay zekâ ve veri analitiğinden ileri teknoloji destekli çözümlerin kullanıma sunulması, taşımacılık ve lojistik sektörünün de siber suçlar için bir hedef haline geldiği anlamına geliyor” diye konuştu.

İK'ya yeni görev: Robot Envanteri

2030 yılında robot kaynağı envanterleri olacağını belirten Sarı, “Robotlar insanların yerini aldı, alıyor ve alacak. Dijitalleşme ile önü açılan otomasyonda rutin işlerde her gün insan sayısı azalacak ve robot sayısı artacak. İnsanlar daha heyecan verici görevlere odaklanırken, robotlar tekrarlayan, sıkıcı ya da riskli görevleri zahmetsizce gerçekleştirebildikleri için işletmelerde daha çok görülecek. 2030'lara gelindiğinde, yapay zekâ ve Nesnelerin İnternet'indeki (IoT) gelişmeler sayesinde, imalatta robot teknolojisinin geleceği

montajdan kalite kontrole kadar tamamen özerk olacak. Robot bakımı ve işletimi, bu sektördeki geleneksel işlerin yerini alacak. İşletmelerin insan kaynağı birimleri yanında, robot kaynağı envanterleri olacak. 2050'de şehirler, hızlı ulaşım ve teslimat hizmetleri sağlayan robotik dağıtım sistemleri, otonom arabalar ve kullanıcının fiziksel olarak bulunmadığı bir alanda sanki oradaymış gibi görünmesini ya da uzaktaki alanı etkilemesini sağlayan teknolojilerle donanımlı 'telepresence robotları' ile yapacak.”

Teknoloji çağında dilin ve iletişimin dijital dönüşümü

Teknoloji ve dilin kucaklaşmasında yeni bir dönüşüme tanıklık ediyoruz. Bu dil devrimi sadece günlük hayatımızı etkilemekle kalmıyor; iş dünyasından eğitime, sanattan bilime kadar her alanda yeni terimler ve kavramların ortaya çıkmasına neden oluyor

BIG data, metaverse, yapay zekâ, nesnelerin interneti, bulut bilişim, sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik... Blog, vlog, like, viral, tweet atmak, selfie çekmek, stream yapmak, mesajlaşmak... Dijitalleşme ile birlikte sadece yeni teknolojiler, yeni iş modelleri, yeni beceriler değil yeni kelimeler ve kavramlar da ortaya çıktı.

TÜRKÇE KARŞILIKLARI YOK

Yaşam tarzlarımızı ve iletişim biçimlerimizi dönüştüren bu kelime ve kavramlar dijitalleşmenin getirdiği değişimi anlamamızı ve sürece uyum sağlamanızı kolaylaştırıyor. Dijital İletişim Uz-

manı Özgür Kurtuluş, son 30 yılda internet ile birlikte teknolojik gelişimin çok hızlandığını ve neredeyse her gün dilimize yeni kavramlar eklendiğini söyleyerek, söz konusu kavramların çoğunun İngilizce olduğunu ve Türkçe karşılık bulunmasının zor olduğuna dikkati çekiyor. 'Online', 'tweet', 'selfie', 'stream', 'app' gibi terimlerin gündelik dilimizin bir parçası haline geldiğini belirten Kurtuluş, bu kavramların sadece teknolojiyi değil, aynı zamanda yaşam, çalışma ve düşünme biçimleri-

Özgür Kurtuluş

mizi de yansıttığını ifade ediyor. Teknoloji ve dil arasındaki entegre ve dinamik bir ilişki olduğuna işaret eden Kurtuluş, "Teknoloji yeni kelimeler ve ifadeler oluştururken, dil de dijital platformlar üzerinden iletişim kurma biçimlerimizi belirliyor. Birçok durumda, teknolojinin dilimiz üzerindeki etkisi, kelimelerin ve ifadelerin anlamının genişlemesinde veya değişmesinde görülür. Örneğin, 'yazılım' kelimesi, 'yazılım'ın ne olduğu, ne yapabildiği ve nasıl geliştirildiği

konusundaki anlayışımızın evrimi ile birlikte zaman içinde anlamını genişletmiştir. Aynı şekilde, 'bulut' artık sadece gökyüzündeki su buharı kümelerini değil, aynı zamanda internet üzerindeki veri depolama ve erişimi ifade eder. Teknoloji aynı zamanda, özellikle dijital ve sosyal medya platformları aracılığıyla, iletişim ve dil kullanımı biçimlerini de yeniden şekillendirdi. Twitter gibi platformlar, belirli bir karakter sınırlaması getirerek dilin daha yoğun ve özlü kullanılmasını teşvik etti. Emoji ve GIF'ler, duygularımızı ve düşüncelerimizi ifade etmenin yeni yollarını sağladı" diyor.

Kurtuluş'a göre, dijitalleşme ile birlikte iletişim paradigması da değişti. Artık herkes bir yayıncı olabiliyor ve sosyal medya platformları üzerinden milyonlarca kişiye ulaşabiliyor. Gazete, TV, radyo gibi kitle iletişim mecralarının etkisini

giderek yitirdiği bununla birlikte Whatsapp, Messenger gibi anlık mesajlaşma uygulamalarının ve Instagram, Facebook, Twitter gibi sosyal medya mecralarının çok daha sık kullanıldığı bir dönemde olduğumuzu belirten Kurtuluş, KONDA'nın yaptığı bir araştırmaya atıfta bulunuyor.

İLETİŞİMİN PARADİGMASI DEĞİŞTİ

Araştırma Türkiye'de evli insanların eşlerin yaklaşık yüzde 25'inin internetten tanıştığını gösteriyor. Bu da bize romantik ilişkilerin giderek daha fazla metin tabanlı iletişim ile başladığını gösteriyor. Sosyal medya platformlarında kullanılan terimlerin iletişimi daha hızlı ve interaktif bir hale

getirirken anlam ve derinliği ortadan kaldırdığına yönelik eleştirileri de değerlendiren Kurtuluş, "Ben bu görüşe katılmıyorum. Tam aksine insanlar internet sayesinde eskiye göre daha çok okuyorlar. Öncelikle, bu yeni kelimeler ve ifadeler, dilin sözcük dağarcığını genişletir ve dilin zenginliğini artırır. Dijitalleşme ve teknolojiyle ilgili kelimeler ve ifadeler, örneğin, 'internet', 'online', 'e-posta', 'hashtag', 'tweet', 'AI' gibi, dilimizin bir parçası olmuş ve günlük konuşmalarda kullanılır hale gelmiştir. Ayrıca, bu yeni kelimeler ve ifadeler, toplumun ve kültürün değişen değerlerini, normlarını ve önceliklerini yansıtır.

DİNAMİK BİR YAPI

Örneğin, 'siber zorbalık' veya 'kimlik avı' gibi kelimeler, dijital çağda karşılaştığımız yeni tür sorunları ve meydana okumaları temsil eder. Kısaltmalar, emoji kullanımı ve internet argosu, dilimizi daha hızlı, daha verimli ve bazen daha ifade gücü olan bir araç haline getirme eğilimindedir. Yani, sosyal medya ve metin tabanlı iletişim, dilin dinamik ve sürekli evrimleşen bir yapı olduğunu gösteriyor" diyerek, dilin evrimleşen yapısına açıklık getiriyor. Kurtuluş, ortaya çıkan yeni kelime ve kavramları anlamak için eğitim programlarından faydalanabileceğimizi söylüyor. Bu becerileri geliştirmenin tek başına yeterli olmadığını söyleyen Kurtuluş, "Bu süreçte önemli olan bir diğer nokta da eleştirel düşünme becerisi

geliştirmek" diyor. Dijital Dönüşüm Uzmanı, ReSkills Training Yaşam Boyu Öğrenme Merkezi Kurucusu ve Sosyolog Filiz Güleç Kutlu, 50 yıldan uzun süredir hayatımızda olan dijital dönüşümün iş dünyası için veri analizi, uzaktan çalışma, hibrit çalışma, design thinking gibi yetkinlik kavramlarını; blockchain, yapay zeka, artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik gibi teknoloji kavramlarını hayatımıza getirdiğini belirtiyor.

Gelecekte, işlerin robotlar ve yapay zeka tarafından yapılacağını belirten Kutlu, "Geleneksel riskli meslekler yerine insansı yapılar daha yaygın hale gelecek. Metaverse dünyası ve ChatGPT gibi kavramlar, profesyoneller arasında sıkça konuşulan terimler haline geldi. Örneğin, Facebook Meta Horizon yazılımıyla sanal evren platformlarına yatırım yapıyor. Sanal evrenlere alışmak zaman alabilir. Apple, Vision Pro adlı sanal gözlüklerle kullanıcıların daha rahat bir deneyim yaşamasını

sağladı. Tamamen evrimleşme sürecine tanıklık ettiğimiz bir dönem ve tüm bunlar beynin algılayış biçimlerinde, düşünce ve davranışlarımızda henüz keşfedilmemiş gizli noktaların ortaya çıkmasına sebep oluyor. İşte dijitalleşme kelimesi dönüşüm kelimesi ile burada buluşuyor." diyor.

Kutlu'ya göre, dijital dönüşüm sürecinde yetkinlik büyük bir öneme sahip ve bireysel olarak geliştirilebilir. İletişimin, robotlarla etkili bir şekilde iletişim kurmayı gerektirdiğini ifade eden Kutlu, bu noktada etkili sorular sorma, cevaplara kafa

yorma ve görsel hafızayı kullanma gibi becerilerin önemine de değiniyor. Dönüşüm sürecinde, insanların zihinsel evrimini desteklemek ve geliştirmek için koçluk aktivasyonlarına ihtiyaç olduğunu belirten Kutlu, değişen dünyada başarılı olabilmek için hem kişisel hem de kurumsal düzeyde yaşam boyu öğrenmeyi benimsememiz ve geliştirmemiz gerektiğini vurguluyor.

Filiz Güleç Kutlu

Kişiselden genele sanal dünya yasaları

Hayatımızın odağında geniş bir yer tutan internet, kişisel verilerimiz açısından risk oluştururken, uzmanlar yasalar hakkında tüm bireylerin bilgi sahibi olması ve kendi önlemlerini alması gerektiğini vurguluyor

Kişisel Verileri Koruma Kanunu (KVKK), kişisel verileri işleyen şirketlere, gerçek kişilere, kurum ve kuruluşlara kılavuzluk ederken, aynı zamanda verisi işlenen yurttaşların haklarını da koruyor mu? KVKK'nın amacının ne olduğu ve neyi içerdiğini, hem gerçek hayatta hem de teknolojinin ilerlemesiyle birlikte internet ortamında kişisel verilere rıza dışında erişilmesini, çeşitli yöntemlerle yurttaşların dolandırılması ve bu tür durumların önlenmesine yönelik alınması gereken tedbirleri Avukat Ecren Örengül Ceylan, Siber Güvenlik Uzmanı Sefer

Şimşek ve Tüketici Hakları Derneği Genel Başkanı Turhan Çakar ile görüştük.

KVKK NE ZAMAN VE HANGİ AMAÇLA ORTAYA ÇIKTI?

Avukat Ecren Örengül Ceylan, KVKK'nın ortaya çıkışını şöyle özetledi: "İlk olarak 2. Dünya Savaşından sonra, temel insan hak ve özgürlükleri bağlamında dünya gündemine giriyor. 1970'li yıllardan itibaren OECD ve Birleşmiş Milletler bu anlamda bazı küresel çalışmalar yapmak zorunda kaldı.

Yapılan bu küresel çalışmalardan Türkiye açısından en önemli olanı, 1995'te AB'nin yaptığı 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin Korunması ve Serbest Veri Trafikine ilişkin direktif. Bu direktif, bizim şu an yürürlükte olan 6698 sayılı KVKK'nın referans mezasıdır. Daha basit söylemle AB 1995'te bir direktif yayınlıyor biz de -birkaç istisna hariç tutularak- bu direktifi alıp Türkçeye çeviriyoruz ve kanunumuz bu, diyoruz. Bizim için ise süreç, 2010 yılı Anayasa değişikliğine dayanıyor. İlk defa bu değişiklikte anılmaya başlıyor. Ama Türkçeleştirip onaylanması

ve kanunlaşması ise 24 Mart 2016'da gerçekleşiyor. Ancak bu sırada, 14 Nisan 2016'da -yani biz kanunlaştırdıktan yaklaşık iki hafta sonra- mehz kanun aldığımız 95/46/EC AB'de yürürlükten kaldırılıyor. Yerine GDPR olarak bilinen genel veri koruma tüzüğünü yürürlüğe sokuyorlar. Yani bizim kanunumuz sakat doğmuş oluyor, zira dayanağı kaldırılıyor. Ve bu sakat kanun, hala yürürlükte ve uygulanmakta...”

“SİSTEM OTURMUŞ DEĞİL”

Suç ve cezalar konusunda da 6698'in aksak bir düzeni olduğunu söyleyen Ceylan, kanunun aksayan yönlerini şöyle sıraladı: “6698, belli başlı veri ihlalleri için hatırı sayılır derecede para cezası öngörmektedir. Hatta birtakım ihlallerde ihlal başına ceza verilir ki; örneğin bir ticari işletmede minik bir veri sızıntısı ile yüz müşterinin veri güvenliği ihlal edildi. Bu durum tek bir ihlal değil yüz ayrı ihlal olarak kabul ediliyor ve cezası ona göre katlanıyor. Ancak burada öngörülen ceza, idari para cezasıdır. Birtakım ihlaller ise Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmektedir. KVKK'dan doğan idari para cezaları, Türkiye'de bu anlamda yetkili tek kurum olan Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından veriliyor. Verilen idari para cezalarının kanuniliği, bu cezaların iptal edilip edilemez oluşu ise hala Türkiye'de oturmuş bir sistem değildir. İptal için sulh ceza hâkimliğine başvuru yapılıyor ancak bu makam tek hâkimle çalışan ve görev alanı trafik cezalarından tut da moleküler genetik inceleme kararlarına varana kadar geniş bir yelpazeye sahip. Bu durumda Türkiye'de kişisel verilerin korunması anlamında inceleme ve ceza vermeye tek yetkili kurumun, gerekçeleri ile belirttiği bir cezanın iptali pratikte çok kolay olmuyor.”

KVKK'NIN HAYATIMIZA ETKİLERİ

'KVKK' ya göre, kişisel verilerin işlenmesi ancak açık rıza veya kanunlarda belirtilen hallerde meşru amaçlarla gerçekleştirilebilir' diyen Siber Güvenlik Uzmanı Sefer Şimşek, kişisel verilerin korunmasının temel bir insan hakkı olduğunu ve veri sorumlularının bu konudaki sorumluluklarını şöyle ifade etti: “Kişisel veri sahipleri, KVKK kapsamında çeşitli haklara sahiptir. Bunun yanı sıra, KVKK çerçevesinde veri sorumluları ve veri işleyenler arasında da belirli yükümlülükler bulunmaktadır. Bu kapsamda, veri sorumluları, kişisel verilerin güvenliğini sağlamak, veri sahiplerine aydınlatma yapmak, veri sahiplerinin haklarını korumak gibi bir dizi önlemi almakla yükümlüdür. KVKK ile bireylerin veri güvenliği ve gizliliği daha iyi korunmuş ve kişisel verilerin işlenmesi daha şeffaf bir hale gelmiştir. Bu da toplum ve bireyler için daha güvenli bir veri ortamı ve kişisel verilerin daha etkin bir şekilde korunmasını sağlamaktadır.”

ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Tüketici Hakları Derneği Genel Başkanı Turhan Çakar, internet ve sosyal medyada dolandırıcılık ve kişisel verilerin çalınması olaylarının arttığını belirterek, mağduriyet yaşamaması için alınması gereken önlemler hakkında bilgi veren Çakar, sözlerini şöyle tamamladı: “Tüketici internet ya da sosyal medya ortamından bir mal sipariş edecekse, önce internette ya da sosyal medyada tanıtımını yapan kuruluş gerçekten var mı, iletişim bilgileri doğru mu? Bunlar BTK'dan kontrol edilmeli. İkinci olarak, Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması Genel Müdürlüğü'ne böyle bir firma var mı, böyle bir ürün var mı, tanıtımda belirtilenler doğru mu, sorulması lazım. Doğrulandıktan sonra alışveriş yapılmalı. Belge ve fatura olmadan hakkınızı arayamazsınız. Fatura alınmalı. 6502 sayılı tüketicinin korunması hakkındaki yasa gereğince internet, sosyal medya ve telefonla yapılan alışverişlere, mesafeli alışveriş deniyor. Bu mesafeli alışverişlere tüketicinin hiçbir gerekçe göstermeden cezai şart veya ceza ödemeden 14 günlük süreçte cayma hakkı var. Tüketici bu mesafeli alışveriş üzerinden aldığı ürünü hiçbir gerekçe göstermeden geri iade edebilir.”

TOPLUM KANUNUNDAN HABERDARIMIZ?

İnsanların KVKK'dan haberdar olduğu ancak eksik ve yanlış bilgi sahibi olduğunu belirten Avukat Ceylan, “İnternette yapılan işlemlerde 'KVKK aydınlatma metni', 'okudum', 'kabul ediyorum' ibareleri ile özellikle adliye, hastane ve bankalarda 'kişisel verilerin korunması kapsamında bu bilgiyi paylaşmıyoruz' uyarıları ile toplum bu durumdan haberdar edildi. Ancak bu kanun kapsamında hakları, özellikle veri işleyen ve veri sorumlusu sıfatıyla iş yapanlar açısından yükümlülükler aktarılmadı” dedi.

Sanalda mahremiyet zor

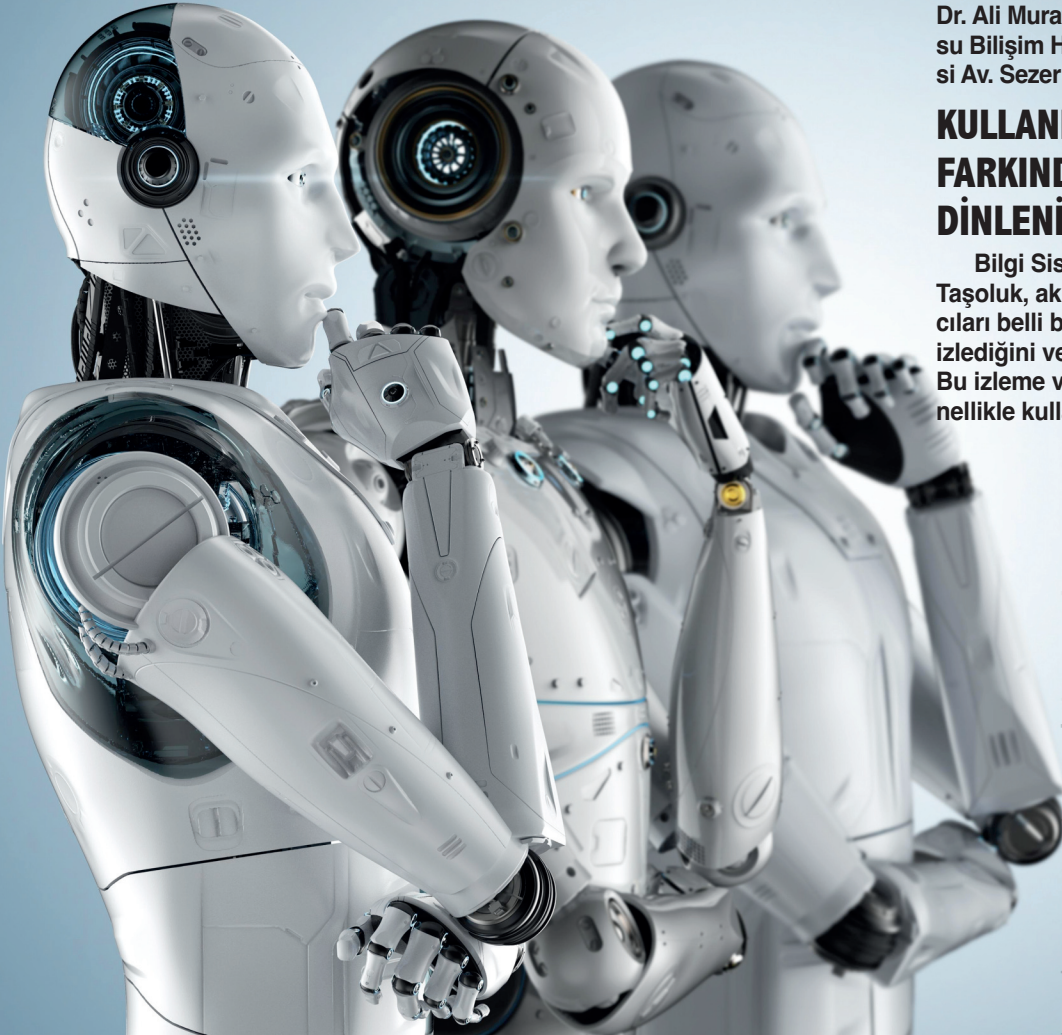
Akıllı telefonlar hayatımızın merkezi haline gelirken, kişisel güvenliğimize tehditler de artıyor. Uzmanlar, onay verilen rıza metinlerine dikkat edilmesi gerektiğini belirtiyor

GÜNÜMÜZDE akıllı telefonlar, hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiş durumda. Bu cihazlar sayesinde iletişim kuruyor, bilgiye erişiyor, eğleniyor ve birçok günlük işleri gerçekleştirebiliyoruz. Bununla beraber, kişisel gizlilik ve veri güvenliği endişeleri de ön plana çıkıyor. Acaba telefonlarımız bizi dinliyor mu? Takip ediliyor muyuz? Kişisel verilerimiz gizlilikle korunuyor mu? Bu endişe verici soruların cevaplarını bulmak üzere bilgi güvenliği ve bilgi sistemleri uzmanı Berker Taşoluk, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Ali Murat Kırık ve İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Komisyonu Üyesi Av. Şezer İrmak ile konuştuk.

KULLANICILAR FARKINDA OLMADAN DİNLENİYOR!

Bilgi Sistemleri Uzmanı Berker Taşoluk, akıllı telefonların kullanıcıları belli bir seviyede dinlediğini, izlediğini ve takip ettiğini belirtiyor. Bu izleme ve veri toplamanın genellikle kullanıcıların açık rızasıyla

gerçekleştiğini vurgulayan Taşoluk, sözlerine şunları ekliyor:

“Kullanıcılar bu izinleri verirken, bazen neye izin verdiklerinin tam olarak farkında olmayabiliyorlar. Bu durumda, kullanıcıların haberi olmadan verilerin toplanması veya kullanıcıların takip edilmesi gibi durumlar yaşanabiliyor. Üreticiler böyle olumsuz olaylar yaşandığında genellikle hemen açıklama yaparak bu pratiklerden vazgeçiyorlar.”

Doç. Dr. Ali Murat Kırık ise bazı hizmet sağlayıcıların veri toplama ve reklam hedeflemesi için kullanıcı verilerini analiz ettiğinin bilindiğini ifade ediyor. Buna karşın kullanıcıların gizliliklerini korumak için bazı adımlar atabileceğine değinen Kırık, “Bunların başında gizlilik politikalarını ve izinleri düzenli olarak kontrol etmek, güvenilir kaynaklardan uygulamalar indirmek ve gizlilik ayarlarını güncellemek geliyor” diyor.

GİZLİ İZLEME YÖNTEMLERİ

Peki, akıllı telefonlar ve uygulamalar tarafından kullanılan izleme yöntemleri neler? Akıllı telefonlardaki uygulamalarının, telefonun tüm sensörlerini, mikrofonunu, kamerasını ve telefon içindeki tüm verileri kullanabildiğini belirten Taşoluk, her uygulamanın her veriye erişiminin olmadığını ve işletim sisteminin bunu kısıtlaması gerektiğini ifade ediyor. Bazı uygulamaların kullanıcının istemeden izin vermesi ya da eksik işletim sistemi kontrollerini atlatması nedeniyle bu kontrollerin devre dışı bırakılabildiğine işaret eden Taşoluk, kullanıcıların telefonlarındaki verilerinin de risk altında olduğunu belirtiyor. Taşoluk, sözlerini şöyle sürdürüyor:

“SMS'ler, WhatsApp yazışmaları, gezilen internet siteleri, kullanıcı adı ve şifre bilgileri ile e-postalar telefonlarda bulunabiliyor. İzinleri iyi ayarlanmamış ya da izin-

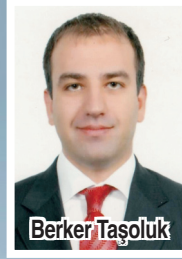
leri atlatmış bir uygulama bu verilere erişebilir. Ayrıca, mikrofon ve kameradan gelen veriler de yetkili bir uygulama için risk oluşturabilir. Mikrofona erişme yetkisi olan bir uygulama kullanıcının söylediklerini duyabilir ve bununla ne yapacağı tamamen uygulama geliştirenin hayal gücüne kalmıştır. Konum verisi de önemli bir izleme yöntemi. GPS verisi kullanıcının konum bilgisini ifşa ediyor ve gezdiği yerleri takip edebiliyor.”

KULLANICI VERİLERİ ANALİZİ

Taşoluk, uygulamaların çeşitli bilgileri toplayarak, bir araya getirdiğini ve kullanıcılara ilgi duyabilecekleri reklamları sunmak için analiz ettiğini ifade ediyor. Kullanıcıların konuşmalarının resmi olarak hiçbir servis tarafından işlenmediğine ve işlenmesinin sözleşme ihlali anlamına geleceğine dikkat çeken Taşoluk, uygulamaların kullanıcıların internet geçmişini, aradıklarını, satın aldıklarını, konum verilerini ve diğer birçok bilgiyi işlediğini vurguluyor. Google Gmail'de yazılan mesajların içeriğine göre reklam çıkarıldığını örnek olarak veren Taşoluk, akıllı asistanlarla etkileşime geçtikten sonra söylenenlerin işlenerek reklam hedeflemesine dahil edilebileceğini belirtiyor. Taşoluk, uygulamaların topladığı verilerin sadece bunlarla sınırlı olmadığını, arkadaşların verilerinin de işlenebildiğini açıklıyor.

Ali Murat Kırık

Berker Taşoluk

KORUNMA YÖNTEMLERİ

Berker Taşoluk ve Doç. Dr. Ali Murat Kırık, kötü niyetli uygulamaların izleme ve veri toplama risklerine karşı nasıl korunabileceğimiz konusunda öneriler sunuyor:

● Kullanılan uygulamaların sayısını azaltın

● Güvenmediğiniz şirketlerin uygulamalarından uzak durun ve sadece iyi bildiğiniz, şirketlerin uygulamalarını kullanın.

● Uygulamalara verdiğiniz izinleri dikkatlice düşünerek ve gereksiz izinleri geçici olarak verip sonra iptal ederek gizliliğinizi koruyun.

● Kullanmadığınız uygulamaları silin ve güvenlik güncellemelerini zamanında yapın.

● Şifreli mesajlaşma uygulamalarını veya uygulama içi şifreleme seçeneklerini kullanın.

● Cihazınızı güçlü bir parola ile kilitleyin ve oturum açma bilgilerini paylaşmayın.

RIZASIZ ONAY HUKUKA AYKIRI

Avukat Sezer Irmak, kişisel verilerin işlenmesi ve bu işleme faaliyetinin hukuka uygun kabul edilebilmesi için KVKK'nın önemli bir rol oynadığını belirtiyor. Irmak, bu sözleşmeleri genellikle okuyarak değil, okumadan onaylayarak kabul ettiğimizi ve böylece uygulamaların

kişisel verileri işlemesi için açık rıza verdiğimizizi vurguluyor. Irmak kullanıcılar olarak gizlilik ve kullanım şartları sözleşmelerini titizlikle incelememiz gerektiğine dikkat çekiyor. Irmak, kişisel veri işleme faaliyetlerinin rıza veya sözleşme onayı alınmadığı durumlarda hukuka aykırı olduğunu ve dava açılabilirliğini söylüyor.

Geleceğin Kazananları: AKILLI ŞEHİRLER

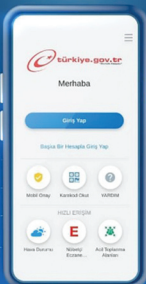
Şehirlerin nüfusları arttıkça, katlanan sorunlar yenilikçi teknolojilerle çözüm buluyor. İzmir, yapay zeka teknolojisi ile hayatı kolaylaştırmaya çalışan projeleriyle öne çıkıyor. Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD) Yönetim Kurulu Başkanı Yaman Tunaoglu, akıllı yaşama yatırım yapan şehirlerin kazanacağını söylüyor

E-BELEDİYENİN EN İYİSİ

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Belediyemizin Modülleri E-Devlet'te

- Elektronik Belge Yönetim Sistemi Evrak Doğrulama
- E- Makbuz
- Encümen Gündem
- Encümen Kararı
- Hal Ürün Bilgisi
- Meclis Gündem
- Meclis Kararı
- Mezar Yeri Sorgulama

- Vefat Bilgisi
- Beyan Bilgileri
- Ruhsat Başvurusu
- Ruhsat Sorgulama
- Sicil Bilgileri
- Tahakkuk Bilgileri
- Tahsilat Bilgileri

TUNÇ SOYER

TÜRKİYE İstatistik Kurumu 2022 yılı nüfus raporuna göre Türkiye nüfusunun yüzde 67,9'u şehirlerde ikamet ediyor. Kentleşme oranlarının artması yönetimleri zorlaştırırken, yerel yönetimler dijital çözümlere odaklanıyor. Tüm bu uygulama ve çalışmalar akıllı kent başlığında tanımlanıyor.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın hazırladığı 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve

Eylem Planı'nda Akıllı Şehir, "Paydaşlar arası iş birliği ile hayata geçirilen, yeni teknolojileri ve yenilikçi yaklaşımları kullanan, veri ve uzmanlığa dayalı olarak gerçekleştirilen ve gelecekteki problem ve ihtiyaçları öngörerek hayata değer katan çözümler üreten daha yaşanabilir ve sürdürülebilir şehirler" olarak tanımlanıyor. Akıllı şehirler ile kaynakların daha etkin ve verimli kullanılması, maliyet, enerji tasarrufu, etkili ve kalı-

teli hizmet ile çevre kirliliğinin azaltılması gibi faydalar sağlanıyor.

Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD), akıllı yaşam şemsiyesi altında tüm alanları toplayarak, günlük hayatta ihtiyacın teknolojik olarak desteklenmesi gerektiğine işaret ediyor. TESİD Yönetim Kurulu Başkanı Yaman Tunaoğlu, büyük şehirlerde yaşayan insanlar için tüm alanlarda "akıllılık" ihtiyacı doğduğunu söyleyerek, "Gelişen teknoloji ile birlikte büyük veri, yapay zekâ ve IoT gibi birçok yeni trend, kentsel yaşam kalitesinin artırılmasında büyük rol oynuyor. Verinin işlenmesi sayesinde akıllı otomasyon, bilişsel sistemler, derin öğrenme, robotik, makine öğrenmesi gibi yapay zekâ tabanlı teknolojilerde müthiş bir ilerleme yaşanıyor. Yapay zekâ ile entegre olan akıllı şehirler, geleceğin kazananları olacak. Elektronik sanayi ise bu teknolojilerin tamamı için olmazsa olmaz bir konumda. Bugün dünyada takım oyunu oynayanların başarılı olabildiği bir dönemdeyiz. TESİD olarak en önemli hedeflerimizden biri, firmalarımızı kurumlarla ortak bir vizyon etrafında birleştirebilmek" diyor.

Yaman Tunaoğlu

Dijital Dönüşüm Mali Destek Programı'ndan hibe almaya hak kazanan LoRaWAN, önemli akıllı yatırımlardan biri. İzmir Büyükşehir Belediyesi Bilgi İşlem Dairesi Yazılım Şube Başkanı İbrahimcan Gilgil farklı alanlarda çeşitli projeler yürüttüklerine işaret ederek, LoraWAN ile birçok sorunun öngörülebilir olacağını belirtiyor. Gilgil, bilgi ve iletişim altyapısının geliştirilme-

si ile kentsel sorunlara yeni çözümler bulunacağını anlatıyor.

KESİNTİSİZ İNTERNET

Yürüttükleri projeler hakkında bilgi veren Gilgil, afetleri önlemeden tasarrufa kadar çözüm odaklı projelerini şöyle sıralıyor: "Akıllı İhbar Sistemi (AİS), Güvenli Yazdırma Sistemi, E-İşlem merkezi, Acil İzmir mobil uygulaması, Afet Portalı Projesi, ADBİS (Acil Durum Bilgi Sistemi), IOT (Aydınlatma Kontrol ve Network Altyapısı), Wİzmİnet. Wİzmİnet ile ücretsiz ve kesintisiz internet hizmeti, 30 ilçenin tamamındaki 80 köyde, Karşıyaka, Göztepe, Bayraklı, Alsancak ve İnciraltı'nda, 41 tramvay, 60 otobüs, 20 vapur, 21 otobüs aktarma istasyonu ve 17 metro istasyonunda, öğrenci yurdu ve kütüphanelerimiz ile 520 noktada sağlanıyor."

İZMİR PİLOT ŞEHİR OLABİLİR

Türkiye'nin akıllı yaşamın gerisinde olduğunu söyleyen Tunaoğlu, bunun sebebinin bütünlük olmaktan hareket edilmesine bağlıyor. Tunaoğlu, TESİD'in öncülüğünde Ankara ve İstanbul Sanayi Odası ile Elektronik Sanayi İş Birliği Platformu'nu (ESİP) oluşturduklarını hatırlatarak, İzmir'i de bu platforma dahil edeceklerini söylüyor. Tunaoğlu, İzmir'de yapılan çalışmaları takip ettiklerini belirterek, "İzmir, akıllı şehir olmaya pilot olarak çok uygun. Bir bölge seçilerek, 5G altyapısı olan bir ilçede sensörler konularak altyapı oluşturulabilir" diyor.

AKILLI PROJELERLE DİJİTALLEŞİYOR

Öte yandan, "Akıllı Şehir" hedefiyle dijitalleşme yolunda önemli adımlar atan İzmir Büyükşehir Belediyesi, yapay zekâ ve teknoloji tabanlı uygulamaları hayata geçirmeye devam ediyor. İZKA tarafından açılan Kamuda

Akıllı Şehir Nasıl Olunur?

Boyd Cohen'in geliştirdiği "Akıllı Şehirler Çarkı" bir şehri akıllı yapan altı bileşeni şöyle detaylandırıyor:

- AKILLI MOBİLİTE: Motorlu araç trafiğinin azaltılması, karbon dioksit emisyonunun düşürülmesi
- AKILLI ÇEVRE: Sürdürülebilirlik, su-enerji tüketiminin düşürülmesi, kentsel planlama, atıklar
- AKILLI YAŞAM: Teknoloji destekli barınma, sağlıklı-güvenlik, kültür ve sanatla iç içe yaşam stilleri
- AKILLI EKONOMİ: E-ticaret, teknoloji ile üretkenlik artışı, yeni iş modelleri ile dönüşen sektörler
- AKILLI YÖNETİŞİM: Şehrin teknoloji aracılığıyla, veri destekli/ katılımcı kararlar ile etkin yönetimi
- AKILLI TOPLUM: BİT destekli çalışma ortamları, e-becerilere sahip çalışan ve vatandaşlar, yenilikçiliği artıran katılımcı toplum uygulamaları

Akıllı Şehirler Nasıl Çalışır?

- 1-Toplama: Akıllı sensörlerle gerçek zamanlı veriler toplanır.
- 2-Analiz: Veriler, şehir hizmetleri ve operasyonlarının işleyişine ilişkin görüşler oluşturmak için analiz edilir.
- 3-İletişim: Veri analizinin sonuçları karar vericilere iletilir.
- 4- Eylem: Operasyonları iyileştirmek, varlıkları yönetmek ve şehir sakinleri için şehir yaşamının kalitesini iyileştirmek için önlemler alınır, somut adımlar atılır.

Yeni İş Alanları Baş Döndürecek

Dünyada inanılmaz bir hızla ilerleyen dijital dönüşüme Türkiye de aynı hızla adapte oldu. Dijital dönüşüm liderleri, Türkiye’de bu alanda daha çok yatırıma ve projeye ihtiyaç olduğuna vurgu yapıyorlar

DİJİTAL çağ olarak adlandırılan teknoloji yüzyılı, günlük hayatı kolaylaştırırken, ciddi değişim rüzgarları estiriyor. Günümüzde finanstan insan kaynaklarına, satın almadan pazarlamaya, müşteri ilişkileri yönetiminden üretim ve planlamaya kadar tüm iş süreçleri dijitalleşiyor. Yapay zeka, blockchain, nesnelerin interneti gibi teknolojiler, tüm şirketlerin radarına girmiş durumda. Dijitalleşen dünya ile endüstri modelleri ve sektörler de değişime uğradı. Robotlar, yapay zekâ teknolojisi, sensörler, nesnelerin interneti (IoT), endüstriyel sanayi, bulut bilişim, artırılmış gerçeklik gibi internet teknolojilerindeki gelişmeler ve teknolojinin getirdiği dijital ortamlar, dünyayı oldukça farklı bir dönüşümün eşğine taşıdı. Dijital dönüşümün iş ve sosyal hayatta önüne geçilmez bir hızla yayılmasının baş aktörü ise pandemi oldu.

Pandemi süreci hem sektörleri hem genel tüketici eğilimlerini hem de genel olarak iş dünyasını tam anlamıyla dönüştürdü. Pandemi bir anlamda 100 yılda yaşanacak değişimi, önümüzdeki 10 yıla sığdırdı.

DAHA GİDİLECEK ÇOK YOL VAR

Peki dijital dönüşümün liderleri bu gelişmeleri nasıl yorumluyor? Türkiye’nin dijital dönüşüm endeksinde son birkaç yıldaki artış ve gelişmeler, dijital dönüşümün liderlerine göre oldukça umut verici. Pandeminin etkisi ile birlikte dijital teknolojilerin, dünyada

olduğu gibi Türkiye’de de işletme ve endüstrilerde güçlü dönüşümler yaratmaya devam edeceği öngörülüyor. Dijitalleşmede artışın hızla devam etmesi beklentisinde olan liderler, dönüşümün hızlı olması için daha çok yatırım ve projeye ihtiyaç olduğuna dikkati çekiyorlar. Uzmanlar, dijital dönüşüm sağlama noktasında ülke ve iş dünyası olarak daha gidilecek çok yol olduğuna inanıyorlar.

YETENEK DÖNÜŞÜMÜ İLE İŞ GÜCÜ İHTİYACI KARŞILANACAK

Mc Kinsey & Company Ocak 2020’de yayınladığı ‘Dijital Çağda Türkiye’nin Yetenek Dönüşümü Raporu’na göre otomasyon, yapay zekâ ve dijital teknolojilerin çok sayıda yeni iş alanı yaratması bekleniyor. Türkiye’de 2030’da yaklaşık 33,3 milyonluk bir işgücü ihtiyacı olması öngörülüyor. Türkiye’nin yetenek dönüşümünü gerçekleştirebilmek için işgücünde bulunan 21,1 milyon kişinin mevcut mesleğine devam ederken, teknolojiden yararlanarak yeni yetkinlikler geliştirmesi gerekecek. Bu kişilere ek olarak otomasyon ve dijitalleşmenin etkisi 7,6 milyon çalışan üzerinde daha fazla görülecek. Bu grup içerisinde 5,6 milyon kişinin farklı yetkinlikler geliştirerek rolünü değiştirmesi ve 2 milyon kişinin ise farklı sektörlerde çalışmak ya da yeni meslekler edinmek için yetkinlikler kazanması gerekecek.

'DİJİTALLEŞMEDE FIRSATLARI YAKALAMAK İÇİN DOĞRU ADIMLAR ATILMALI'

Sodexo Avantaj İş Geliştirme, Ürün ve İş Ortaklıkları Genel Müdür Yardımcısı Berna Şamiloğlu'na göre dijital dönüşüm ve teknolojinin getirdiği fırsatları doğru anlamda kullanabilmek için regülasyon ve insan kaynakları konusunda doğru adımların atılması oldukça önemli. Şamiloğlu, Türkiye'de dijital dönüşüm alanında esen değişim rüzgarını yakalamak için şirketlere ve girişimcilere yönelik şu tavsiye ve önerileri aktardı; "Özellikle ekosistemin tüm parçalarının birlikte yeni pazarlar yaratmak veya var olan pazarı büyütmek üzere birlikte çalışmalarının önemli olduğunu düşünüyorum. Kritik yetkinlik alanlarını doğru belirlemek, bu yetkinliklere sahip potansiyel iş ortaklarını yaratarak, kazan-kazan ilkeli iş modelleri geliştirmek hem büyük şirketler hem de büyüme sürecinde olan girişimciler için oldukça değerli."

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ BİRİMLERİ YÜKSELİŞTE

IDC Türkiye Ülke Direktörü Nevin Çizmecioğulları'na göre ise günümüzde artık dijital dönüşüm bir seçim olmaktan çıkıp kaçınılmaz oldu. Her sektör ve segmentte bilgi teknolojileri (BT) kadro ve yönetimlerinin değerinin arttığını ve operasyonları dijital taşımacı amaçlı arada köprü görevi yapan ilave dijital dönüşüm kadrolarına yer verildiğini hatırlatan Çizmecioğulları, yaşanan değişimi, "Dünyada 2022 yılına damga vuran dijitalleşme ve teknoloji konusu, büyüme ve verimlilik gibi konuların önüne geçti. Gider merkezi olarak görülen BT operas-

Berna Şamiloğlu

Öner Çelebi: "Dijitalleşme bir zorunluluk"

TÜRKONFED Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı ve Dijital Dönüşüm Komisyonu Başkanı Öner Çelebi, dijital dönüşümün Türkiye için en büyük fırsatlardan biri olduğuna dikkati çekerek, "Sanayi devrimini başlatan gelişmiş ülkelerle geleneksel yöntemler ile rekabet etmenin son derece zor olduğu bu dönemde aradaki makası kapatacak tek değişken dijitalleşme. Dijitalleşmeyi bir tercih değil de zorunluluk olarak görmeye ve KOBİ'lerimizin kapasitelerini geliştirmeye odaklandığımız takdirde küresel ekonomide etkin bir aktör olabiliriz" vurgusunu yaptı.

Nevin Çizmecioğulları

yonları; iş birimlerine değer katan, iş birimlerine verdiği hizmet karşılığı gelir üretmek için fatura kesen, proje yerine ürün-servis oluşturan birimlere dönüştü. BT birimleri, her biri bir şirket gibi yönetilmeye başlandı. Sıkça yaşanan ve basına yansıyan güvenlik sorunları nedeni ile geçmişte sıkça karşılaştığımız, birimlerin kendi başlarına bağımsız BT yatırımları yapmaları yerine, BT kontrollü ve destekli iş birliklerine gidildi" diye anlattı.

Dijital dönüşüm sektörüyle ilgili değişimi yorumlayan Koç Finansman A.Ş.

Gönül Kamalı: "Gelecekte umutluyuz"

YAZILIM Sanayicileri Derneği (YASAD) Yönetim Kurulu Başkanı Gönül Kamalı, yapay zekanın gücünden faydalanmayan üretim sistemlerinin eski moda kalacağını hatırlatarak, dijital dönüşümün çağımızın bir gerekliliği olduğunu söyledi. Klasik yöntemlerin sonuna gelen firmaların, öncelikle yapay zekadan faydalanmaya yöneldiğini dile getiren Kamalı, "Önümüzdeki 20 yılda yapay zekanın gücünden faydalanmayan üretim sistemlerinin 'eski moda' metotlar seviyesine ineceğini ve rekabet gücünü kaybedeceğini, bugünden net bir şekilde söyleyebiliriz. Bulduğumuz noktadan baktığımızda ülkemizde yazılım sektörünün gücünün, kamu ve özel sektörde bugün daha iyi algılanmaya başladığını görmekteyiz. Bu da bize gelecekte ilgili umut veriyor" dedi.

Dr. Hüseyin Halıcı: "İnsan faktörü önemli"

Toplum 5.0 Akademi Başkanı, Dijital Dönüşüm ve Endüstri 4.0 Uzmanı Dr. Hüseyin Halıcı, dijitalleşme sürecinde insanın öncelikli olması gerektiğini söyleyerek, şöyle konuştu: "Tüm dünyada yapay zekanın aktif rol aldığı, 'Endüstri 4.0' ya da dijitalleşmeyi merkeze koyan bir endüstri devrimi yaşanıyor. Ancak tüm bunlar yaşanırken, bilmemiz gereken bir konu var ki, o da dijitalleşmenin insan faktörü olmadan gerçekleşemeyeceğidir. Çünkü insan faktörünü içine katmadığımız bir sistem, günümüz ve yakın gelecekte kesinlikle sonuç vermeyecek bir çözüm arayışı olacaktır. Fiziksel ve sıradan yapılacak işleri yapay zekâ temelli dijitalleşme ile çözebilirken, öteki taraftan sofistike ve insanlı işler için de insanların zihinsel iş gücüne günümüz koşullarında hala ihtiyacımız var. Dolayısıyla insanın zihinsel iş gücünün yönetsel tarafını kullanarak, geleceğin insan modeli olan 'T İnsan'dan en verimli şekilde faydalanmayı sağlayan bir sistem oluşturmalıyız."

Bilgi Teknolojileri ve Ar-Ge Direktörü Özlem Ekşioğlu Kumuk da müşteri ihtiyacı ve beklentilerini odak alarak tasarlanan yeni uygulamalar ile dijital dönüşüm sürecinin tüm sektörlerde devam ettiğini dile getirdi. Ekşioğlu Kumuk, "Önümüzdeki dönemde de teknoloji, kaliteli, hızlı ve ayrıcalıklı hizmet anlayışı ve dijitalin sunduğu imkânlar ile değişim devam edecek. Sektörünü iyi tanıyan, dinamiklerini iyi bilen, değişen, gerçeklerini yakından izleyen, teknolojiye yatırım yapan, müşteri ve süreç odaklı çözüm geliştirmeye yönelik yaklaşımlara yönelen firmaların parlayacağını, müşterileri tarafından en çok tercih edilen şirketler olarak öne çıkacaklarını düşünüyorum" dedi.

BİLGİ VE İLEŞTİM TEKNOLOJİLERİ PAZARI 4,3 TRİLYON DOLAR

TÜRKİYE’İN dijital dönüşümde ne kadar ilerlediğine ilişkin cevabı, Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği (TÜBİSAD) rakamlarla verdi. Haziran 2022’de yayınlanan TÜBİSAD 2021 Raporu’na göre dünyada bilgi ve

iletişim teknolojileri pazarı 4.3 trilyon dolara ulaştı. Bu rakam Türkiye’de yaklaşık 30 milyar dolar oldu. Dünyada pazar büyümesi yüzde 13 iken Türkiye’de yüzde 36 seviyelerinde gerçekleşti. Yine TÜBİSAD’ın

‘Türkiye’nin Dijital Dönüşüm Endeksi 2021 Raporu’na göre Türkiye’nin 2021 yılı dijital dönüşüm endeksi 5 üzerinden 3.24 oldu. Bu rakam 2019 yılında 5 üzerinden 2,94 ve 2020’de 3,06 olarak gerçekleşmişti.

TÜRKİYE’NİN 2025 HEDEFLERİ

KPMG Türkiye ve Dijital Türkiye Platformu iş birliğiyle hazırlanan “Dijitalleşme Yolunda Türkiye 2021” Raporu’nda Türkiye’nin dijitalleşme sürecini geliştirecek öneriler açıklandı. Dijital Avrupa Platformu’nun hedef göstergelerinden yola çıkarak, Türkiye’nin 2025 yılına kadarki dijitalleşme yolunda belirlediği bazı hedef göstergeler arasında şunlar yer aldı:

- Türkiye’de e-devlet kullanım oranı yüzde 80 olmalıdır.
- Türkiye’de e-ticaret kullanım oranı hem kadınlar hem de erkekler için yüzde 75 olmalıdır.
- AR-GE harcamaları içerisindeki endüstriyel üretim sektörünün dijitalleşmesine

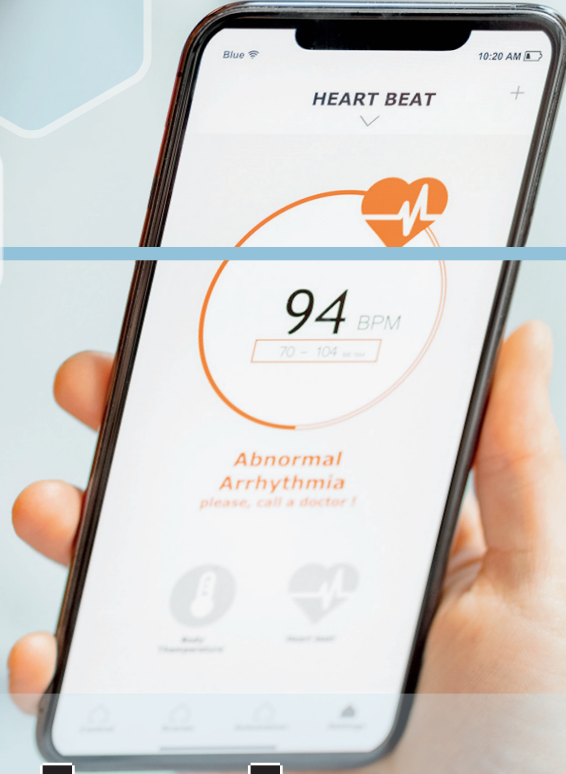
yönelik akıllı otomasyon, yapay zeka, makine öğrenimi proje teşvikleri artırılmalıdır.

- Bulut bilişim kullanım oranları orta ve büyük ölçekli işletmeler için minimum yüzde 60’ın üzerinde olmalıdır.
- Girişimlere verilen destekler artırılmalı, global yatırımların alınmasını sağlayacak reklam ve teşviklerin, teknoloji merkezlerinin sayısı artırılmalıdır.
- Türkiye’nin lokasyondan bağımsız her bölgesindeki hanelerinden geniş bant ile internet erişimi sağlanmalıdır.
- Üniversitelerin her lisans bölümünde veri okur yazarlığı ve temel analitik eğitimleri müfredata eklenmelidir.

● İleri analitik, makine öğrenimi, siber güvenlik, yapay zekâ gibi konularda eğitim verecek lisans ve lisansüstü programlarının sayısı artırılmalıdır.

● Dijital teknoloji yetkinliklerine sahip istihdamı arttırmaya yönelik kalifiye eleman yetiştirmek için yeni teknik ve meslek liseleri açılmalıdır.

● Akıllı otomasyon, robotik gibi teknolojilerin kullanımının artmasıyla istihdam sorunu yaşamamak için geleneksel yöntemlerle çalışmaya devam eden kişileri destekleyecek mesleğe göre ayrılan yetenek gelişim ve değişim programları oluşturulmalıdır.

E-Nabızda tansiyon yüksek

Türkiye sağlıkta dijitalleşmeye, Sağlık Bakanlığı tarafından hayata geçirilen Elektronik Nabız (E-Nabız) Kişisel Sağlık Sistemi Uygulaması ile başladı. Kişilerin sağlık bilgilerinin kayıt altına alındığı E-Nabız Sistemi kimine göre hayatı kolaylaştırırken, kimine göre ise zorlaştırıyor

TÜRKİYE, Sağlık Bakanlığı tarafından hayata geçirilen Elektronik Nabız (E-Nabız) Kişisel Sağlık Sistemi Uygulaması ile 1 Ocak 2015 tarihinde tanıştı. Bugünkü aktif kullanıcı sayısı 70 milyona ulaşan E-Nabız uygulaması, 39 farklı merkezi sistemle entegre ve 30 binden fazla sağlık tesisi ile haberleşiyor. 'Her Şey Parmağının Ucunda' sloganıyla hayata geçen uygulama, sağlık hizmetlerinden faydalanan hastaların sağlık işlemleri bilgilerini kayıt altına alıyor. E-Nabız Sistemi'nin birincil kullanıcıları hekimler ve hastalar. Peki sistemin avantajları ve dezavantajları neler?

TERAZİDE HANGİSİ AĞIR GELİYOR?

E-Nabız Uygulaması özellikle acil ve doğal afet durumlarında hekimlerin, hastaların bilgilerine erişiminde büyük avantaj sağlıyor. Hasta nerede muayene olursa olsun; kamu, özel, yurt içi, yurt dışı E-Nabız sistemi ile sağlık bilgileri görüntülenebiliyor, yapılan tetkikler kayıt altına alınıyor.

6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremlerde sistemin faydaları arttırdı. Yapılan güncellemeler ile E-Nabız'a depremde kaybolan kişilerin yakınları, aradıkları kişinin fotoğraflarını sisteme yükleyebildi. Bu fotoğraflar, sağlık kuruluşlarına kimlik bilgisi olmadan giriş kaydı yapılan kişilerin teyit edilmesini sağladı. En çok 'acil' durumlarda hastanelere yapılan başvurular ve benzeri durumlarda E-Nabız'ın önem taşıdığı ifade ediliyor. Sistemin dezavantajları arasında ise ilk sırada, bilgi mahremiyeti ve gizliliği konusu yer alıyor. Doktor ve hasta mahremiyetine bir de hastanın bilgi mahremiyeti konusu eklenince hasta hakları çerçevesinde mağduriyetler oluşabiliyor.

TTB: HEKİMLER İÇİN AVANTAJI DEZAVANTAJA ÇEVİREBİLİYOR!

E-Nabız Kişisel Sağlık Sisteminin ana kullanıcıları hekimler. Türk Tabipleri Birliği (TTB) Merkez Konseyi (MK) Üyesi Dr. Adalet Çıbık E-Nabız Sistemi'nin hekimler açısından avantajlar sağladığını ancak dezavantaj da yaratabildiğini ifade etti. Aile Hekimi Dr. Çıbık, hekimin hastasının tetkik, tanı ve tedavilerini görebilmesinin, takip ve tedaviyi kolaylaştırdığını söyledi. Dr. Çıbık, hastaların sosyokültürel açıdan yetersiz olduğu ya da acil durumlarda hekimin sağlık verilerine ulaşmasının daha da önem taşıdığını vurgulayarak, "Kişi, aile hekimine gerçek bilgi vermediğinde bu bilgilere ulaşmak sürecin doğru ve sağlıklı işlemesi açısından önem arz ediyor" dedi.

ERİŞİM İZNI ÖNEMLİ

E-Nabız Sistemi'ne girişte kimlik doğrulama iki şekilde mümkün oluyor. Birincisi, e-Devlet kapısı üzerinden e-Devlet şifresi, e-İmza veya mobil imza kullanılarak TC kimlik numarası ile. İkincisi ise e-Devlet şifresi yoksa Sağlık Bakanlığı'na kayıtlı aile hekimine cep telefonu numarasının kaydı yaptırılarak, kişinin telefonuna gelen kısa mesaj ile iletilen tek kullanımlık erişim kodu ile. Dr. Çıbık, "Kişiler, sistemde 'paylaşım seçenekleri'nden kişisel sağlık bilgilerine kimlerin erişimde bulunacağını seçebiliyor. Kişinin erişim izni verdiği hekimler ya da kişiler sağlık bilgilerine erişebiliyor. Ancak hasta E-Nabız profiline girmemiş ya da girememiş ve bu erişim onaylarını vermemişse hekimler olarak sıkıntı yaşayabiliyoruz. Bir de eğer kişi cep telefonu kullanmıyorsa hiçbir şekilde bu verilere ulaşmak mümkün olmuyor" dedi.

Vatandaş E-Nabız Hakkında Ne Düşünüyor?

Hastanelere muayeneye giden hastalarla yüzyüze görüşme ve online mülakatlarda 20'ye yakın kişiye E-Nabız avantajlarını ve dezavantajlarını sorduk. Görüşmeler sonucunda, 60 yaş ve üstü kişiler, çoğunlukla E-Nabız uygulamasından haberdar olduklarını, kullanmadıklarını ve çocuklarından destek aldıklarını ifade etti. Yine görüşme yaptığımız kişilerden 25-50 yaş aralığındaki kişiler ise E-Nabız uygulamasını kullandıklarını ve avantajlı bulduklarını belirtti.

Ankara'da yaşayan emekli bankacı 67 yaşındaki Saniye Özyurt: "Doktora gittiğimde kendi sağlık bilgilerimi genellikle sözel şekilde hekime aktarıyorum. Kullanmıyorum ama faydalı."

Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan Türkiye vatandaşı 39 yaşındaki Bankacı Elif Ünlü, "Sistem üzerinden anneme randevu alabiliyorum. Kendim ve çocuklarım için de uygulamamın avantajlı olduğu kanaatindeyim."

İzmir'de yaşayan engelli kıızı olan 66 yaşındaki Aynur Z. : "Çocuklarımın desteğiyle randevu alıyorum. Tahlil, tetkik bilgilerine ulaşma noktasında kolaylık sağlıyor."

Ankara'da yaşayan 42 yaşındaki Mühendis Cemile Ayadın: "Geriye dönük tahlil, rapor sonuç bakmak için kullanıyorum."

Dr. Çıbık, sistemin hekimlerin sırtına büyük bir sorumluluk yüklediğini vurgulayarak, hekimlerin, güvenlik ve etik ile ilgili sıkıntılı

bir durumda hasta tarafından yanlış ithamlarla suçlanabileceğini hatırlattı. Dr. Çıbık, "Bu nedenle aslında her seferinde kişinin onayını almak gerekir ama sağlık sisteminin zorlukları nedeniyle bunun atlanması çokça mümkün" diye konuştu.

HEYAD: AVANTAJLARI AĞIR BASIYOR

Hasta ve Engelliler ile Yakınları Hakları Derneği (HEYAD) Başkanı Hüseyin Ayhan, E-Nabız Kişisel Sağlık Sistemi'nin hasta ve hasta yakınları açısından avantajlarının daha ağır bastığını vurguladı. HEYAD Başkanı Ayhan, "Kişilerin sağlık bilgilerinin hekim tarafından sistem üzerinden görülmesi ve hastanın bilinci kapalıysa acil durumlarda, hekimin hastanın sağlık geçmişine ulaşabilmesi, avantajları. Bir diğer avantaj ise hekimlerin, engelli raporlarını sistemden yapabilmeleri" dedi.

ENGELLİ RAPORLARINDA YAYGINLAŞMALI

Engelli raporları konusunda hastaların E-Nabız'ı kullanmayan hekimler nedeniyle sıkıntı yaşadıklarına da işaret eden Ayhan, "Hekimlerimizin birçoğu, engelli raporlarının verilmesi noktasında hastalardan, eczaneden ilaç rapor çıkması getirmelerini istiyor. Bu noktada Bağkur prim borcu olan ya da sosyal güvencesi olmayan kişiler için asla ve asla ilaç raporu yazılamıyor. E-Nabız'ın hekimlerce daha yaygın kullanılmasını istiyoruz" diye konuştu.

HASTA MAHREMİYETİ İHLALLERİ OLABİLİR

Ayhan, bazı hastaların görülmesini istemedikleri hastalıklarının da sistemde olmasından rahatsız olduklarını ifade etti. Ayhan sözlerine şöyle devam etti:

"Hepatit, cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi hastalıkları geçiren vatandaşlar bunların sistemde görülmesini veya dillendirilmesini istemiyor. Bunun yanında gebelik ya da gebelik ile ilgili işlemlerin E-Nabız'da görülmesinden rahatsız olan hastalar var. Bu anlamda hasta hakları ihlalleri gerçekleşebiliyor. Bazı hastalar E-Nabız sistemlerine, istemleri dışında girildiğini tespit ediyor. Bu tarz hoş olmayan vakalar yaşanıyor. Bu noktada sistemde erişimle ilgili bir iyileştirme yapılmalı."

Eğitimde dijitalleşme eşitsizliği artırıyor

Eğitimde dijitalleşme, pandemi sürecinde zorunluluk olarak karşımıza çıktı.

Dijital eğitim, internete erişim imkanı ve cihazları olmayan öğrenciler için kabaşa döndü.

Türkiye’de bazı öğrenciler dijital eğitimin tüm imkanlarından yararlanırken, bazı öğrenciler ise hala kara tahtanın başında...

BERNARD Russell’in, “Okullarda çok zaman harcadım” sözü hala hafızalardadır. Büyük filozofun bu vurgusu elbette, eğitim sistemindeki aksaklıklara dairdir. Ancak Russell, “okullarda çok zaman harcadım” derken, mutlak suretle bugünleri düşünmemiş ve hayal etmemişti. Russell haklı mı acaba? Okullarda fazlaca mı vakit harcıyor çocuklarımız? Okullar yerini dijital platformlara mı bırakmalı ya da bırakacak?

Pandemi ile yaşamımıza giren çevrimiçi eğitim günümüzdeki yaygın kullanımıyla eğitimde dijitalleşme, öğrenmek isteyenlere farklı dünyaların kapısını araladı. Dijitalleşme eğitimde mekân kavramını ortadan kaldırdı. Artık öğrenciler istedikleri yer ve zamanda, ihtiyaç duydukları eğitime ulaşma kolaylığını elde edebiliyor. Ancak pandemi sürecinde yaşananlar madalyonun diğer tarafını da ortaya koydu.

George Orwell’in dediği gibi; “Herkes eşittir ama bazıları daha eşittir” mi acaba?

4 MİLYON ÖĞRENCİ YOKSUN KALDI

Necip Vardal

Eğitim Sen İzmir 1 No’lu Şube Başkanı Necip Vardal, pandemi sürecinde öğrencilerin yaşadığı hak kayıplarına dikkati çekerek, “Dijital eşitsizlik var olan eşitsizliklerin daha da derinleşmesine neden oldu. Pandeminin ilk aylarında uzaktan eğitimden kopan çocukların sayısı 6 milyon civarındayken, MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Mü-

dürlüğü’nün açıklamasına göre, 21 Eylül 2020-30 Nisan 2021 tarihleri arasında ancak 12 milyon 805 bin öğrenci EBA’yı etkin biçimde kullanabildi. Zorunlu eğitime kayıtlı öğrenci sayısı yaklaşık 18 milyon. Bu veriden özel okul öğrencileri çı-

karıldığında, 4 milyona yakın çocuk ve genç eğitime erişememiştir” dedi.

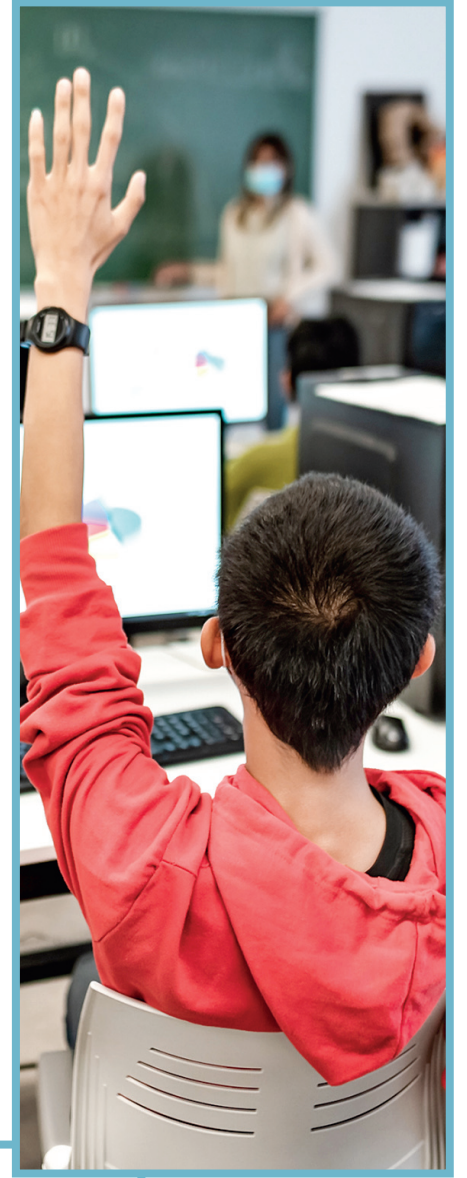
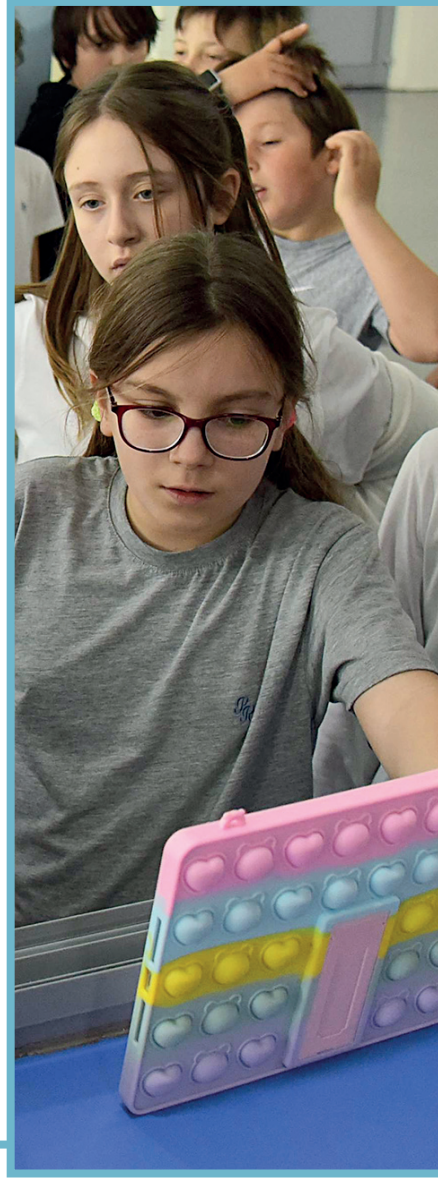
UZAKTAN EĞİTİME YAKINDAN BAKIŞ

Eğitim Sen’in, “Eğitim Sen Uzaktan Eğitime Yakından Bakıyor” çalışmasında, yüz yüze eğitimin yerinin dijital ya da uzaktan eğitim modelinin almasının olanaksız olacağı sonucuna varıldığını söyleyen Vardal şöyle devam etti: “Pandemi sürecinde olduğu gibi kriz anlarında, özellikle ekonomik ve sosyal dezavantajlı bazı çocukların uzaktan eğitim koşullarının güçlendirilmesi son derece önemli. Bu çocuklar kimler? Derin yoksulluk içinde bulunan evlerdeki çocuklar; evlerde toplumsal cinsiyet rollerine yönlendirilen kız çocukları; anadili farklı olan çocuklar, çalıştırılan çocuklar, mevsimlik işçilerin çocukları, göçmen çocuklar ve özellikle özel gereksinimli çocuklar. Eğitimin bilgi ve duygu paylaşımına dayalı yoğun etkileşim ile gerçekleştirildiği dikkate alındığında yüz yüze eğitimin yerini dijital eğitim/uzaktan eğitimin alması olanaksız.”

DİJİTAL EĞİTİM İLE SONSUZ SEÇENEK

Eğitim Danışmanı ve Koçu Hatice Hardura ise, eğitimde dijitalleşmenin öğrenme yolculuğunda anahtarı kişinin eline vermesinin büyük bir kazanım olduğunu ifade ediyor. Hardura, dijital eğitimin fırsatlarından faydalananların büyük kazanımlar sağladığını, ancak imkanı olmayanlar için ise eşitsizlik yarattığını vurguluyor. Hardura, eğitimde dijitalleşmenin görsel, işitsel, kinestetik öğrenen tüm bireylere öğrenme kolaylığı sağladığını da belirterek, simülasyonlar ile okul laboratuvarlarında yapılamayan deneylerin yapılabildiğini vurguluyor. Artık ilkökul öğrencilerinin bile basit programlar tasarlayarak kendi öğrenme yolculuklarını yapılandırmaya başladıklarını anlatan Hardura, “Ancak herkes aynı imkana sahip değil. Bilgisayarı ve internet bağlantısı yeterli olmayan öğrencilerimiz eğitimde fırsat eşitliğinden maalesef yararlanamadılar. Hatta pandemi süreci onların, eğitim hayatından belli oranda uzaklaşmalarına neden oldu” diye sözlerine devam ediyor.

Dijitalleşmenin bir diğer tehlikesinin de çocukların bu alanda genelde tek başına hareket etmesi olduğuna dikkati çe-

ÖĞRENCİLER, DÜNYA VATANDAŞLARI!

ÖZEL bir okulun genel müdürlüğü yapan Sabrina Ataseven, dijital eğitimle öğrencilerin artık dünya vatandaşı olduğunu söylüyor. Ataseven, okullarında 5’inci sınıftan itibaren, “Dijital Vatandaşlık” dersi verdiklerini ve bu tür eğitimlerin yaygınlaşması gerektiğini vurgulayarak, sözlerine şöyle devam ediyor:

“Dünya vatandaşı bireyler yetiştirmenin temelinde, başta eğitim olmak üzere, teknolojiyi yakından takip etmek geliyor. Eğitim felsefemiz gereği bizim dijital eğitim materyalle-

ri ile tanışmamız çok öncelere dayanıyor. Sanal sınıflar, sanal karatahtalar, toplantı salonları zaten kullanılıyordu. Bugün öğrencilerimizden tabletlerini kullanarak bir proje geliştirmelerini istiyoruz. Bunu yapmak için çok çeşitli uygulamaları, platformları, disiplinleri aynı anda kullanıp araştırma yapmaları gerekiyor. Dijital eğitim, öğrencilere dünyaya açılma fırsatı veriyor. Öğrenciler bu sayede, uluslararası projelere katılabileme fırsatı yakalıyor ve böylelikle sosyal anlamda da çok gelişiyorlar.

dijital eğitimin 5 yıl önceye kıyasla daha ileride ancak hala yeterince yaygın olmadığını belirtiyor. Karhan, dijital eğitime bütünüyle erişimin henüz sağlanamamış olmasında en büyük etkenin, ekonomik kriterler olduğuna dikkat çekerek, şu görüşlere yer veriyor: “Özel okullar ve devlet okulları arasında makasın çok açık olduğu yadsınamayacak bir gerçek. Özel okullar eğitimde dijitalleşme konusunda hızlı adımlar atmış durumda, ancak diğer tara-

ken Hardura, kontrolsüz teknolojinin tehlikesi olabileceğini hatırlatıyor.

FIRSAT EŞİTLİĞİ KAVRAMI DEĞİŞTİ

Eğitimde dijitalleşmenin her geçen gün yaygınlaştığını söyleyen Uzman Psikolojik Danışman Deniz Çanga Karhan,

rafta ise devlet okulları imkansızlıklarla mücadele ediyor. Öğrencilerin birçoğunun bilgisayarı yok.” Karahan, geçmiş yıllarda ‘eğitimde fırsat eşitliği’ kavramının öğrencilerin okula erişimi için kullanıldığını, bugün ise öğrencilerin teknolojiye ulaşımının, okula erişim kavramının yerine geçtiğini vurguluyor.

Çocukları bekleyen dijital tehlike

Teknolojinin doğru kullanılması konusunda aileler dikkatli olmalı. Aksi halde çocuklarımızı büyük bir tehlike bekliyor

MARC Prensky 2020'de yayınlanan kitabında dijitalleşen dünyanın, toplumu kuşaklar açısından ikiye ayırdığını iddia etti ve 'dijital yerli' ve 'dijital göçmen' tanımlarını ortaya koydu. Buna göre, dijital yerli bu çağa ve çağın dijital gerçekliğine doğan, internet ve dijital teknoloji ile büyüyen kuşakları ifade ederken, dijital çağ öncesi doğan ve yetişkin yaşlarında bu araçlar ile tanışan kuşaklar, dijital göçmenler. Teknolojinin içine doğan çocukların oyun oynamak başta olmak üzere, tüm sosyal ve kültürel alışkanlıkları değişti. Aileler de bu değişimin bir parçası oldu. Yemek masası sohbetlerinin yerini büyük ekranlar, sokak oyunlarının yerini video oyunları aldı.

Bu hızlı değişimin kontrolsüzlüğü çocukları, sanal dünyada tehlikelere açık hale getirdi. Uzmanlar, akıllı telefonlarda, bilgisayar veya tabletlerde çok vakit geçiren çocuklarda fiziksel ve psikolojik birçok problem yaşanabileceğini söylüyor. Bunlardan bazıları; görme ve uyku bozuklukları, dikkat eksikliği, öğrenme sorunla-

rı, akademik başarının düşmesi, aile ilişkilerinin ve sosyal faaliyetlerin azalması, bağımlılık, öfke, kaygı ve saldırganlığın artması. Ancak bunlardan daha tehlikeli olanlar istismar ve oyun bağımlılığı.

SINIRLAMA ŞART

Psikoterapist Ersin Akkurt, dünya genelinde ekran başında kalmanın belli bir yaş ve süre sınırlaması olduğunu vurgulayarak, çocukların ekrana maruz kalma süresi 0-2 yaş aralığında 0 dakika, 2-4 yaş arasında 15-30 dakika, 4-7 yaş aralığında ise 60 dakika olması gerektiğini söylüyor. Akkurt, "Kimyada bir söz vardır; 'zehir yoktur, doz vardır' diye... Burada önemli olan içerik ve zaman. Belli bir süre oyun oynamalarında sıkıntı yok. Ama süre zaman aşımına uğruyorsa onun zararları ayrı, içerik aşımına uğruyorsa onun zararları ayrı olur" diyor.

Oyunlarda yaş sınırı olduğuna işaret eden Akkurt, 8 yaşındaki çocukların 22 yaş üstü oyunlar oynadığını anlatıyor. "Bu o kadar tehlikeli bir durum ki. Maruz

kalınan şiddet içerikli görsellerle ilgili yapılan çalışmalarda 6'ncı görselden sonra çocuğun beyindeki duygu kısmının devre dışı kaldığı, artık şiddetle ilgili bir görsele reaksiyon vermediği görülmüş. Bu da öfkenin normalleşmesini sağlıyor” diyen Akkurt, iletişimin yüz yüze olması gerektiğini söylüyor. Dijital platformlardaki iletişimde göz teması, yüz okuma gibi herhangi bir sosyal beceri yaşanmadığına dikkati çeken Akkurt, buna aşırı maruz kalan çocukların da uzun süreli göz teması kurmadığını anlatıyor. Akkurt ergenlerde oyun bağımlılığının olası sonuçlarını ise şöyle özetliyor:

“Ergen ve ön ergen çocuklarda bu oyun bağımlılıkları, sosyal medya alışkanlıkları aşırı bir izolasyon oluşturuyor. Çocuk saatlerce odasından çıkmıyor. Bunun olası sonucu ise; şizoid bozukluk... Bu aslında bizim anne karındaki halimiz. Sosyal ilişkiye çok ihtiyaç duyulduğu halde sosyal ilişkiden kaçan kişiye deniliyor. Bu yaşam boyu izolasyona dönüşüyor.”

Babalar Sorumlu

Dijital içerikler konusunda anne ve babaların çatışma haline girmeden çocuklarını koruması gerektiğini söyleyen Psikoterapist Akkurt, bu görevin babalarda olduğunu da sözlerine ekliyor:

“Hayattaki çoğu şeyin mümkün ama yasak olduğunu çocuklarımıza öğretmemiz gerekiyor. Saatlerce TV karşısında oturmak mümkün ama yasaktır. Yaşının üstünde bir oyun oynamaları mümkün ama yasaktır. Saatlerce ekran başında kalan çocuk kendi sosyal hayatına zarar veriyor. Biz buna seyirci kalamayız. Oyun bağımlısı çocuklarda zaman içinde ‘ben isterim ve olur’ anlayışı gelişir. Tek tuşla oyunu kapatıyor, tek tuşla oyunu açıyor. Müthiş bir kontrol. Gerçek hayat böyle değil. Baba kavramı ‘disiplin ve otorite’ ile anılıyor ve bu konuda babalara büyük iş düşüyor.”

Çocuklarınızın fotoğraflarını paylaşmayın

Tamer, aileleri sosyal medya platformlarında çocuklarının fotoğraflarını paylaşmalarını konusunda uyararak, dijitalleşmenin çocuk istismarını arttırdığına dikkat çekti. Tamer, pandemi dönemi ve sonrası çocukların bilgisayar başında daha fazla zaman geçirmesinin cinsel istismarı artırdığını söyledi. Tamer, “Dijital dünyada pek çok tehlike var. Yaşıtı gibi bir anne, abla, ağabey gibi yaklaşan yetişkinler bir süre sonra onlarla buluşmak isteyip, cinsel istismarda bulunabiliyor. Ya da onlardan belirli vücut kısımlarının resmini isteyerek şantaj yapabiliyorlar” dedi.

Çocuğuma teknolojiyi nasıl sınırlarım?

Çocuklarda teknoloji kullanımını çocuğun yaşına, kişiliğine, özel durumlarına göre ayarlayın.

Sosyal medya kullanma kurallarını belirleyin
Çocuğunuz yeni bir sosyal medya hesabı edinirken mutlaka sizinle paylaşsın.

İnternet üzerinden konuşan çocukları sosyalleştirin
Evinizin özel alanlarından teknolojiyi uzak tutun.

Çocuklarda teknoloji kullanımını sınırlı hale getirin.
Dijital aletleri doğru kullanan anne baba modeli olun.

Dijitalleşmede medyaya özel mevzuat

Dezenformasyon yasasıyla yenilenen Basın İlan Kurumu mevzuatı, medyada dijital dönüşümü hızlandırdı. İnternet haber sitelerinin de sisteme dahil edilmesi, pastadan pay almaya çalışan sektörde hareketli günler yaşıyor

TÜRKİYE'DE basılı yayınların en önemli ve hayati reklam gelirini Basın İlan Kurumu (BİK)'nin resmi ilanları ve reklamları oluşturuyor. Basın İlan Kurumu'nun internet haber sitelerini de sisteme dahil etmesi yeni bir sürecin kapılarını araladı. Basın sektörü büyük heyecan içinde. İnternet haber siteleri mevzuata uygunluk sağlamak ve kriterleri yerine getirmek zorunda. Başvurular mart ayında başlarken, internet haber siteleri buldukları yere göre 6 kategoriye ayrılıyor. Yürürlükteki yasaya göre haber siteleri, 4 ile 36 arasında iletişim fakültesi mezunu veya sarı basın kartlı gazeteciyi çalıştırmak zorunda. Haber sitelerinin diğer uyması gereken kriterler özetle şöyle;

Ulusal kategoride yer alan bir internet haber sitesi 32 çalışan, günde 500 bin tekil ziyaretçi, 1,5 milyon sayfa görüntüleme sayısına ulaşmak zorunda. İzmir merkezli internet haber sitesi, 12 çalışan ile günlük en az 80 haber ile, 30 bin tekil ziyaretçi ve 90 bin sayfa görüntüleme sayısına ulaşmak zorunda. Son kategoride olan örneğin Gümüşhane internet haber sitesi ise 4 çalışan ile günde 3 haber yaparak, 3 bin tekil ziyaretçi ve 9 bin sayfa görüntüleme sayısına ulaşmalı.

SON TARİH 1 EKİM 2023

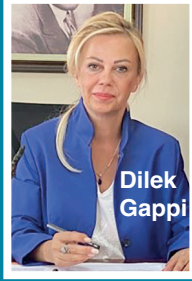
BİK, internet haber sitelerinde 6 ay boyunca trafik şartı istemedi. Ağustos ayı itibarıyla denetimlere başladı. 1 Ekim 2023 itibarıyla, trafik şartını sağlayamayan internet haber siteleri oluşturdukları gazeteci kadrosunu işten çıkarma riskiyle karşı karşıya. Örneğin İzmir'de basılı mecra olarak günlük yayın yapan 9 Eylül Gazetesi resmi ilan ve reklam yayınlama hakkına sahip oldu. Mevcut gazetede çalışan 11 kişiye ek olarak internet sitesi için de 12 gazeteci istihdam eden 9 Eylül Gazetesi, toplamda 23 kişilik bir gazeteci kadrosuna ulaştı. 9 Eylül Gazetesi gibi İzmir'de faaliyet gösteren 10 internet haber sitesi Basın İlan Kurumu'na kaydoldu. Bu, 120 kişinin daha istihdam edilmesi anlamına geliyor. Ancak 1 Ekim itibarıyla gerekli şartları yerine getiremeyen haber siteleri ne olacak?

İSTİHDAM DÖNÜŞÜMÜ ŞART

Sözcü Gazetesi Dijital Operasyon Müdürü Reha Başoğul, Basın İlan Kurumu'nun reklam ve ilanlarına internet haber sitelerini dahil etmesinin sektörde dönüşümü hızlandırdığını söyledi. Sözcü, Hürriyet gibi ulusal medya kanallarının bu dönüşüme 10 yıl önce başladığına dikkat çeken Başoğul, ilk zamanlarda gazetecilerin karşı çıktıklarını da hatırlattı. İnternet haber sitelerinin, gelir-gider trafiğinin basılı yayından çok farklı olduğunu ifade eden Başoğul, gelir açısından birçok seçenekleri olduğunu söyledi. İnternet sitelerinin öncelikle "Dijital Dönüşüm Lideri" başta olmak üzere kod yazan, şikayetlere cevap veren, kullanıcı deneyimi ölçebilen sistem mühendisleri ile çalışmasının öncelikli olduğunu söyleyerek şöyle devam etti: "Basının istihdam yapısı tamamen değişti. Genç iletişimcilerin sistem mühendisleri ile aynı dili konuşması gerekiyor. Üniversitelerde medya mühen-

disliği bölümü olmalı. Gazeteciler kümesi var, mühendisler kümesi var. Bir kesişim kümesi olmak zorunda. Basılı yayın dönemi bitiyor. Biz de bu dönüşüme ayak uydurmak zorundayız."

Başoğul, internet haber siteleri için iyi bir server yatırımının teknik şart olduğunu vurgulayarak, haber sitelerinin başarılı olmak için özgün ve kaliteli içerik üretimini, doğru mühendislik altyapısı ile birleştirmesi gerektiğini vurguladı.

Dilek Gappi

GEÇİŞ, KADEMELİ OLABILIRDI

İzmir Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Dilek Gappi ise ulusal ve yerel medyada dijitalleşimin artık kaçınılmaz olduğuna dikkat çekerek, "Basın İlan Kurumu'nun (BİK) mevzuatının yenilenerek internet sitelerinin de desteklenmeye başlanması önemli ve kritik bir dönüşüm. Bu dönüşüm şartı. Özellikle yerel medyanın dijital dünya ile buluşması doğru amahaylı sancılı bir süreç yaşanıyor." diye konuştu. Gappi sözlerini şöyle sürdürdü: Üstelik ciddi oranda istihdam da yaratıldı. Ancak, belirlenen trafik, sayfada kalma sayısı gibi kriterler yerel medyanın gerçeğiyle uyumlu değil. Bu dönüşümün kademeli olarak yapılması, kriterlerin aşama aşama yükseltilmesi gerekirdi. Eğer, Ekim ayında BİK'in yerel gazetelerin internet siteleri için getirdiği kriterler yakalanamazsa, her gazetemizin internet sitelerinde istihdam ettiği 12 gazeteci arkadaşımız işsiz kalma tehlikesiyle karşılaşabilir. Ekim ayında bir kriz yaşanmaması adına önlem alınmasını arzu ediyoruz."

desteklenmeye başlanması önemli ve kritik bir dönüşüm. Bu dönüşüm şartı.

Özellikle yerel medyanın dijital dünya ile buluşması doğru amahaylı sancılı bir süreç yaşanıyor." diye konuştu. Gappi sözlerini şöyle sürdürdü: Üstelik ciddi oranda istihdam da yaratıldı. Ancak, belirlenen trafik, sayfada kalma sayısı gibi kriterler yerel medyanın gerçeğiyle uyumlu değil. Bu dönüşümün kademeli olarak yapılması, kriterlerin aşama aşama yükseltilmesi gerekirdi. Eğer, Ekim ayında BİK'in yerel gazetelerin internet siteleri için getirdiği kriterler yakalanamazsa, her gazetemizin internet sitelerinde istihdam ettiği 12 gazeteci arkadaşımız işsiz kalma tehlikesiyle karşılaşabilir. Ekim ayında bir kriz yaşanmaması adına önlem alınmasını arzu ediyoruz."

Medyada dijitalleşmenin tek etkisinin BİK'in yeni kriterleri olmadığına işaret eden Gappi, gazetecilik anlayışında çağın yakalanması gerektiğini bunun da meslek birikimi ve donanım gerektirdiğini ifade etti. Dünyanın hızla değiştiği süreçlerde

aynı ezberlerle farklı sonuçlara ulaşamayacağını söyleyen GC Başkanı, meselelerin özünün, kamu yani halk adına bağımsız gazeteciliğin önündeki engellerin kaldırılması olduğunu altını çizdi.

YEREL MEDYA İÇİN FIRSAT

9 Eylül Gazetesi İnternet Sitesi Dijital Medya Danışmanı Levent Özen, yerel medya kurumları için belirlenen trafiklerin büyük fırsat olduğuna dikkat çekti.

Özen, basılı mecraların döviz kurlarına bağlı baskı maliyetleri ve her gün azalan satış rakamları düşüldüğünde, internet haber siteleri için maliyetlerin çok daha asgari düzeyde olduğunu söyledi. Özen,

"Trafığe bağlı sunucu ve haber yazılım ücretleri oldukça minimal olabiliyor. Trafik arttıkça bu maliyetler ve teknolojiler artıyor ama asla baskı maliyetleri kadar büyük bir rakama ulaşması mümkün değil. Öte yandan yerel haberler ile ön plana çıkan sitelerin, ulusal haberlerden trafik alması zor. İçerik üretimi önem kazanıyor" dedi. Gelecekte yapay zeka ile büyüyecek haber siteleri olacağını öngören Özen, medya mühendislerinin de kadroya eklenmesi gerektiğini belirtti.

Levent Özen

"İnternet haberciliği bir fırsat"

Basın İlan Kurumu Genel Müdürü Cavit Erkılıç gazetelere bir fırsat yaratıldığını söyleyerek, "İnternet haberciliği sizler için bir kurtuluş olabilir. Sunulan fırsatı değerlendirin ve dijital dönüşümlerinizi gerçek manada gerçekleştirin" diye konuştu. Erkılıç, konuya ilişkin şunları kaydetti: "Yazılı ve dijital mecrayı birlikte yürütebilen, gerçek anlamda gazetecilik yapan, okura ulaşan yayınlara saygımız sonsuz ve elimiz-

den gelen tüm desteği vermeye kararlıyız. Kurum olarak arkanızdayız, yanınızdayız. Ancak İnternet haber sitelerinin resmi ilan yayıncılığı sistemine dahil olmasıyla birlikte yeni bir döneme giriyoruz. Kurum olarak basılmayan, satılmayan, içerik üretmeyen, istihdam sağlamayan gazeteleri hiçbir şekilde kabul etmiyoruz. Bu konudaki kararlı duruşumuzdan da asla taviz vermeyeceğiz. Ne devletimizin kaynaklarını boşa

harcatacağız ne de layıkıyla işini yapan gazetelerimizin hakkının yenmesine göz yumacağız. Huzurlarınızda bir kez daha vurgulamak isterim ki; Kurumumuza ve ilan veren kanuni müşterilerimize karşı üstlendikleri sorumlulukları yerine getirmeyen, mevzuatta belirtilen nitelikleri taşımayan yayınlara için son düzlüğe gelmiş bulunuyoruz. Herkesi gerçekçi ve makul olmaya davet ediyorum."

Gazetecilerin yapay zeka ile imtihanı

DAKTİLODAN bilgisayar teknolojilerine gazetecilik her geçen gün farklı bir değişim yaşıyor. Hatta bu değişim medya tüketicilerinin kullanım alışkanlıklarını da etkiliyor. Dijitalleşme ile bilgisayar teknolojilerinin yaygınlaşması artık medya tüketicilerine internet ortamında haber tüketme alışkanlığı kazandırırken, tek tıkla dilediği zaman ve mekanda hızlı ve ücretsiz bir biçimde habere erişebilmesini, hatta haber kaynağıyla etkileşim kurabilmesini sağlıyor. İnternet haberciliği medya tüketicisinin habere ulaşması açısından çeşitli kolaylıklar sağlarken, haber üreticileri arasında da haberi hızlı bir biçimde geniş kitlelere aktarabilmek büyük bir önem kazanıyor. Bu noktada da yapay zeka teknoloji-

Prof. Dr. Süleyman İrvan

si gazetecilerin imdadına yetişiyor. Yapay zeka teknolojisi dünyadaki birçok medya kuruluşu tarafından tercih ediliyor. Hatta son zamanlarda Türkiye mediasında da örneklerine rastlanılıyor. Öte yandan yapay zeka haberciliği "gazetecilik" açısından tartışılması gereken konuların başında yer alıyor.

Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Süleyman İrvan, Medya Ombudsmanı Faruk Bildirici ve Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) Genel Başkanı Gökhan Durmuş'a "Yapay zeka haberciliği gelecekte gazetecileri işinden eder mi?" sorusunu sormadan önce Prof. Dr. Süleyman İrvan'a "Yapay zeka haberciliği nedir?" diye sorduk.

Yapay zeka teknolojisinin gelecekte gazetecilikte daha fazla yer bulacağını belirten Prof. Dr. İrvan, "Halihazırda yapay zeka teknolojilerini haber yapmada başarılı biçimde kullanan medya kuruluşları var. ABD'de New York Times, Washington Post gibi önemli gazeteler uzunca bir süredir finans, spor, meteoroloji, deprem haberlerini yapay zeka teknolojileri aracılığıyla daha doğru ve daha hızlı biçimde yapıp yayımlıyorlar. Yapay zeka teknolojileri yada gazetecilik di- liyle robot gazeteciler haber merkez- lerinin vazgeçilmez muhabirleri haline gelecektir. Bu gazeteciler özellikle ve- riye dayalı alanlarda çok daha kapsamlı ve hızlı haberler üretebiliyorlar" diye konuştu.

EDITÖRYAL SÜZGEÇLER İYİ ÇALIŞTIRILMALI

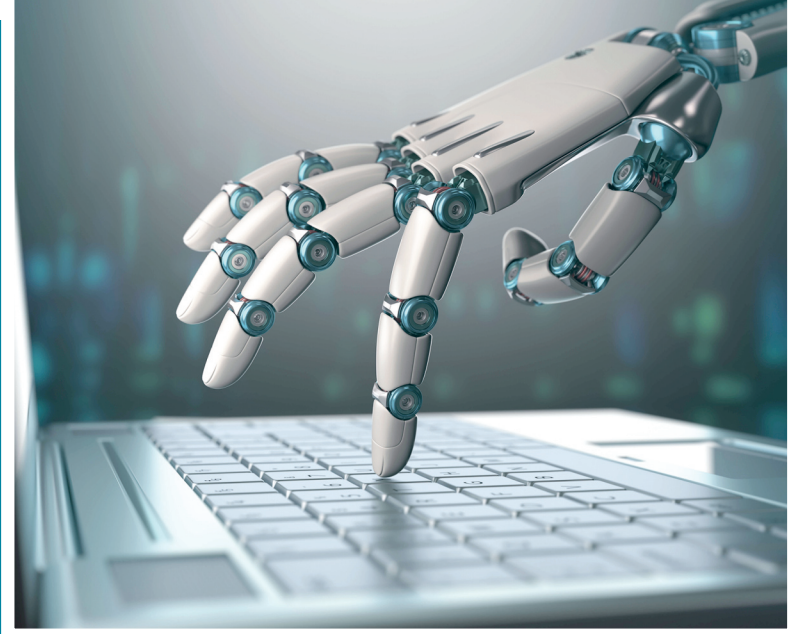
Prof. Dr. İrvan, robot gazeteciler etik ihlaller yaratır mı, sorumuza da "Robot gazeteciler eğer doğru olma- yan verilerle çalışırlarsa sonuçta yan- lış haberler üretecekler ve etik ihalle- re yol açacaklardır. Ancak insan gazete- cilere göre bu ihlallerin daha az ola- cağını düşünüyorum. Nihayetinde ro- bot gazeteciler haberlere duygularını veya ideolojilerini karıştırmadan yap- caklardır. Bir de elbette robot gazete- cilerin nefret söylemini yeni üretebil- meleri söz konusu. İnsan gazeteciler nefret söyle- minin farkına varıp düzelt- me yapabilir- ler, ancak ro- bot gazeteci- lerin böyle bir farkındalı- ğa sahip ol- malarını zor görüyorum. Ne olursa ol- sun, robot gazetecilerin ürettikleri ha- berlerde yaşa- nabilecek olası etik sorunları önleme- nin tek yolu, editöryal süzgeçleri iyi çalıştırmaktır. Zaten yayımlanacak bütün haberlerin editöryal süzgeçten geçmesi kaliteli ve etik gazeteciliğin bir gereğidir" sözleriyle yanıt verdi.

Faruk Bildirici

"MESLEKİ ETİK KODLAR OLUŞTURULMALI"

Medya Ombudsmanı Faruk Bildirici ise yapay zeka uygulamalarının etik ihlaller yaratmasının önüne geçi- lebilmesi için şimdiden mesleki etik kodları oluşturmak gerektiğini söyle-

'Robot gazeteci rutinin dışına çıkamaz'

Öte yandan Prof. Dr. İrvan, robot gazete- cilerin özellikle kötü gazetecileri işsiz bira- cağını belirterek şunları söyledi:

"İyi gazeteciler araştırma haberlerine yönelerek, özgün ve kaliteli haberler ürete- rek iyi gazeteciliğe katkı yapmaya devam edeceklerdir. Özellikle rutin haberleri yapan- lar için tehlike çanları çaldığı doğru. Yalnız robot gazetecilerin gazeteciliği bitireceği ar- ğumanına katılmam mümkün değil. Tam tersine, daha kaliteli gazeteciliği teşvik ede- ceğini düşünüyorum." Gazeteci istihdamı- nın daralmasına neden olabileceğini, ancak tamamen gazeteciliği bitireceğini düşün- mediğini ifade eden medya ombudsmanı Bildirici de "Nihayetinde yapay zekayı prog- ramlayacak olanlar da insanlar. Ve tabii on- ların yapamayacağı gazetecilik birikimine ihtiyaç duyulan alanlar kalacak" diyerek sözlerini tamamladı.

TGS Genel Başkanı Gökhan Durmuş da tıpkı Prof. Dr. İrvan ve Bildirici gibi yapay zekanın gazeteciliği tamamen bitireceğini düşünmüyor. Durmuş, sözlerini şöyle ta- mamladı:

"Habercilik bir toplama işidir. Araştırma isteyen, sahada olmayı gerektiren zaman zaman duyguyu, gözlemi harmanlamayı gerektiren bir iştir gazetecilik. Dolayısıyla ya- pay zekanın gazetecilerin yerine geçmesi bence mümkün değil. Tabii ki şunu da gör- mek gerekir, daha rutin, kopyala yapıştır iş- leri bu şekilde yapılabilir. Bu da gerçek gazeteciler açısından bir tehdit değildir."

TGS Genel Başkanı Gökhan Durmuş

di. Bildirici, "Yapay zeka ile oluşturulan fotoğraf, söyleşi gibi içeriklerde bugüne ka- dar gördüğümüz en önemli problem; yapay zeka tarafın- dan üretildiğinin belirtilme- mesi ya da rahatlıkla anlaşi- lacak biçimde ilan edilme- mesi. O nedenle öncelikle yapay zeka ürünü içeriklerin- de bunun okur ve izleyiciye açıkça ilanı bir etik ilke ola- rak benimsenmeli. Bir de ya- pay zekanın en azından şimdilik görüş, değerlendir- me, yorum gerektiren alan- larda kullanılmaması önemli. Bilgiye ulaşmakta yardımcı olarak kullanmak ya de rutin haberlerin yazımında yapay zekadan yardım almak problemlere neden olmayabilir. Sanırım yapay zekanın ne tür sınımları olacağını tam olarak anlamak için biraz za- mana ve bu konuya odak- lanmaya ihtiyacımız var" gö- rüşlerine yer verdi.

İnsan zekasını taklit etmek için yaratılan yapay zeka araçları, tüm sektörlerde popüler hale gelmeye başladı. Sanayi devriminde çağ atlatan yapay zeka (AI) yeni iş arkadaşınız olabilir

Bilgisayar bilimcileri "insan zekasını taklit edebilecek makineler" kavramıyla 1950'lerde ilgilenmeye başladı. 1956'da düzenlenen Dartmouth Konferansı'nda bir araya gelen araştırmacılar, insan gibi düşünen makinelere "yapay zeka" tanımlaması yaptı. O günden bugüne yapay zeka uygulamaları; doğal dil işleme, bilgisayar görüşü ve robotik gibi çeşitli alanlara yayıldı. İnternetin ortaya çıkışı, çok miktarda veriye erişim sağlayarak araştırmaları hızlandırdı. IBM'in geliştirdiği Deep Blue, Dünya Satranç Şampiyonu Garry Kasparov'u mağlup ederek yapay zekanın stratejik düşünme ve problem çözme potansiyelini gösterdi. Gelişmeler bununla da kalmadı. Google ve Meta gibi şirketler ise üretken yapay zekaya yatırım yaparak, kullanıcılara yönelik uygulamalar başlattı.

İNSAN ODAKLI OLMALIYIZ

Dijital Pazarlama Uzmanı Gökhan Çakır, kökleri 1950'li yıllara dayanan ancak dönemin bilgisayarlarının kapasite ve hız kısıtlarından dolayı beklentileri karşılamayan Yapay Zeka teknolojisinin, günümüz bilgisayarlarının inanılmaz işlem kapasite

En popüler 10 Yapay Zeka

- IBM Watson: Yapay zeka ve bilişsel hesaplama hizmetleri sunan platform.
- Google AI: Yapay zeka alanındaki gelişmiş araştırma ve uygulama çalışmalarının bir parçası.
- Amazon Web Services (AWS): Veri analizi ve makine öğrenmesi gibi işlevleri destekliyor.
- Microsoft Azure AI: Yapay zeka hizmetleriyle tanınan marka.
- Facebook AI: Yapay zeka araştırma ve geliştirme çalışmalarının bir parçası.
- OpenAI: Büyük dil modelleri, yapay zeka araştırmaları ve diğer AI projeleriyle tanınan bir yapay zeka şirketi.
- NVIDIA: Yüksek performanslı grafik işlemcileri (GPU'lar) ve yapay zeka donanımı üreten bir şirket. Derin öğrenme ve makine öğrenmesi için popüler GPU tabanlı çözümleri bulunuyor.
- Apple Siri: Kullanıcılara konuşma tabanlı etkileşimlerde bulunarak çeşitli görevleri gerçekleştirebiliyor.
- Baidu AI: Yapay zeka ve arama motoru alanındaki çalışmalarının bir parçası olarak AI hizmetleri sunan bir marka.
- Tesla Autopilot: Otonom sürüş teknolojilerini içeren yapay zeka sistemi.

tesisi ve Google, Facebook, Microsoft, NVIDIA gibi dünya devi şirketlerin bu alanda yaptığı çalışmalarla birleşince hepimizin hayatına hızlıca entegre olduğunu söylüyor. Çakır, müşteri

hizmetleri, öneri motorları ve finansal analiz robotları gibi hizmetlerin oldukça uzun süredir yapay zeka destekli olarak sürdürüldüğünü hatırlatarak, OpenAI şirketinin geliştirmiş olduğu ChatGPT ve benzeri yapay zeka platformlarının karmaşık algoritmalar üzerinde çalışarak; sistemlerini dil anlama, dil işleme ve metin üretimi konularında çok daha yetenekli hale getirdiklerini anlatıyor. Yine bu sistemlerin API (uygulamalar arası iletişim) desteği sağlayarak kullanıcılara kendi platformlarında yapay zekadan yararlanma fırsatı sunmaya başladığını vurgulayan Çakır, "Yapay Zeka, çağımızın en önemli teknolojik gelişmelerden biri olmaya aday. İnsan zekasının sınırlarını zorlayan bu alan, hayatımızın her köşesinde daha fazla etkisini gösterecek gibi görünüyor. Yapay zekanın bu denli kullanımıyla birlikte insanlığı etik ve güvenlik açısından nasıl etkileyeceği şimdiden tartışılan önemli konular arasında yerini aldı bile. Toplum olarak, bu teknolojiyi doğru ve sorumlu bir şekilde yönetmeli ve geleceğe yönlendirirken insan odaklı bir yaklaşımı benimsemeliyiz" diyor.

Hayat kurtaran mobil uygulamalar

Akıllı telefonlar ile hayatımıza giren bazı uygulamalar can kurtarıyor. Acil durumlarda kullanılan KADES, AFAD Acil Çağrı, 112 gibi uygulamalar sayesinde emniyet güçleri, sağlık veya arama kurtarma personeli yardımınıza koşuyor

DEPREM gibi doğal afetler yaşandığında ya da acil durumlarda akıllı telefonlara ücretsiz yüklenen uygulamalar hayat kurtarıyor. İnternetsiz ortamlarda da çalışabilen yardım uygulamaları, dokunduğunuz an devreye girebiliyor.

Deprem denince ilk aklımıza gelen Kandili Rasathanesi'nin mobil uygulaması Rasathane ve AFAD'ın Acil Çağrı mobil uygulaması, kadın ve çocuğa şiddet denince ilk akla gelen KADES, kaza ve yaralanma vakalarında 112 Acil Yardım Butonu ve AKUT'un Güvendeyim uygulamaları en sık kullanılan yardım uygulamaları arasında yer alıyor. Bunların dışında BİP, Whistle, Life 360, Earthquake, 7TP Erken Uyarı, Bridgety, Deprem Bilgi Sistemi 3.0, Güvendesin, Deprem Ağı, Myshake, Voxel, Kırmızı Alarm, Deprem Uyarılarım, Düşüğüm gibi onlarca mobil uygulama daha var. Hatta İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Acil İzmir mobil uygulaması gibi yerel girişimler de mevcut. Uygulamaların hepsi, yardıma ihtiyacı olan kişiye en kısa zamanda ulaşıp, diğer gerekli ekiplerle birlikte koordineli bir destek sağlıyor. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından sunulan bir hizmet olan 'AFAD Acil Çağrı' mobil uygulaması, toplanma alanlarını görüntüleyebiliyor ve afet durumunda acil çağrı başlatabiliyor. AFAD'ın verdiği bilgilere göre, uygulamanın bir milyondan fazla kullanıcısı var.

Herhangi bir afet durumunda yardım talebiniz doğrultusunda emniyetten gelen onay koduyla uygulama devreye giriyor. Eğer afet bölgesinde değilseniz bu uygulama devreye girmiyor. Uygulamaya aile bireyleri ve yakınlarınızın bilgilerini eklediğinizde yardım ekipleri afet sırasında onlarla da iletişime geçebiliyorlar. Yine uygulama içerisinde bulunan 'Afet Farkındalık Eğitimi' başlıklı eğitim videoları ile kullanıcılara detaylı bilgiler veriliyor.

HIZLI VE KOLAY

AKUT Arama Kurtarma Derneği tarafından geliştirilen, bir milyondan fazla insanın indirdiği 'Güvendeyim' bir diğer can kurtaran uygulama. 'Güvendeyim' uygulamasının amacı afet durumunda, afetten etkilenmeyen kişilerin telefon hatlarını gereksiz yere meşgul etmeden güvende olduklarını yakınlarına hızlı ve kolay bir biçimde iletmek. AKUT Gönüllüsü Yazılım Geliştirme Uzmanı Bahri Meriç Canlı, uygulamanın kullanımı hakkında şu bilgileri verdi: "Uygulama, konum bilgisini SMS olarak bildirir. Güvendeyim uygulamasını kullanabilmek için en az bir kişinin telefon numarasını kaydetmeniz gerekir. Numarayı eklediğiniz zaman, "Güvendeyim" butonu aktif hale gelir. Acil bir durumda butona tıkladığımız takdirde eklediğiniz telefon numaralarına tahmini konumunuz ve güvende olduğunuza dair SMS gönderilir."

"KADES sayesinde şiddetten kurtuldum"
35 yaşındaki A.S, KADES sayesinde kocasının artık şiddet uygulamadığını söylüyor:

"Kocam ile yaklaşık on yıllık tartışmalı ve kavgalı bir evliliğimiz var. En ufak bir şeyi bahane ederek sürekli beni dövmeye çalışıp azartlıyordu. Bir gün KADES uygulamasını indirdim ve beni dövmek istediğinde kullandım. Birkaç dakika sonra polis geldi. O günden sonra kocamın KADES korkusundan bana karşı davranışları değişti. Çok mutluyum."

"ÖLÜMDEN KURTULDUM"

İÇİŞLERİ Bakanlığı tarafından kadınlar ve çocukları şiddet ve tacizden korumak için hizmete sunulan KADES uygulaması, milyonlarca kadına siper oldu. Çok sayıda dil ile hizmet sunan uygulamanın bir özelliği de sürekli aktif olması. Bu uygulama sayesinde öldürülmekten kurtulduğunu belirten 39 yaşındaki P.A. uygulama sayesinde nasıl

kurtulduğunu şöyle anlatıyor: "Eşimle evliliğimizin ilk beş senesi çok güzel geçti. Eşimle aramız kötüleşince uzaklaştırma kararı aldım. Bu arada KADES'i telefonuma indirdim. Barışma niyetiyle bir gün pikniğe gittik. Cebimde tesadüfen silah olduğumu anladım. Ve polisi o fark etmeden çağırdım. Böylece kurban olmaktan kurtuldum."

Dijitalleşme engel tanımıyor

Dijital dünyada yaşanan gelişmeler, engeli olan birçok insana umut ışığı oluyor. Akıllı saatler, sesli uyarı sistemleri, son teknoloji işitme cihazları, akıllı baston, merdiven çıkabilen tekerlekli sandalye ve mobil uygulamalar, engelli bireylerin hayatını değiştiriyor

TEKNOLOJİK gelişmeler tüm insanların hayatını kolaylaştırır da özellikle engelli bireylerin yaşamlarına adeta 'sihirli değnek' misali dokunuyor. Görme, işitme, ortopedik, zihinsel, dil ve konuşma engeli olan pek çok birey, kendileri için özel olarak üretilen son teknolojik ürünlerle buluşma imkânı yakalıyor. Engelliler, teknolojiyi kullanarak, sosyal hayata uyum sağlıyor.

Dünya Paralimpik oyunlarda bronz madalya sahibi masa tenisi sporcusu Nesim Turan, sosyal medya aracılığıyla engellilerin seslerini duyurabildiklerini söyledi. Turan, engelli insanların sosyalleşmesinin teknolojik araçlarla ve sosyal medya ile yaygınlaştığını vurgulayarak, engelli sporcuların elde ettikleri başarılarla toplum algısının değişmeye başladığını ifade etti. Engellilerin dünyasını kolaylaştıracak en önemli faktörün "toplum" olduğunu dile getiren Turan, "Toplumun zihniyeti ve bakış açısı değişmediği sürece, teknolojideki deği-

şim yalnızca belli bir kitleye hitap eder. Engelli sporcular olarak başarılarımız ve birçok çalışmamız, insanların algısının da değişmesine sebep oldu" diye konuştu.

DIJİTALLEŞME SAYESİNDE MİLYONLARA ULAŞILIYOR

Engelli sporcuların başarılarının görünür olmasının çocuğu engelli olan ailelileri de güçlendirdiğini belirten Turan, "Engelli insanların spora yönlendirilmesi, sporla hayatlarının ne kadar kolaylaşabileceğini anlatmak daha zordu. Şimdi dijitalleşme sayesinde, bir video ile sesimizi milyonlarca insana duyurma şansını ya-

kalıyoruz. Engelli bireyleri ve ailelerini spora ya da sanata teşvik ediyoruz" dedi.

Spor hayatında elde edilen başarıların dijital dönem sayesinde sürdürülebilir olduğunu belirten Nesim Turan, "YouTube kanalımız aracılığıyla yapti-

ğımız çalışmalarını duyurduktan sonra, insanların bize ulaşımı da çok kolay olmaya başladı. Madalyalardan daha kıymetli olan bir şey varsa o da bir insanın hayatına dokunmaktır. Ben, dijital çağ sayesinde, binlerce insanın hayatına dokunmayı başardım. Dijital dönem, spor hayatımızdaki başarımızın sürdürülebilirliğini de sağladı. Teknolojideki yeni gelişmeler sayesinde, daha kaliteli spor malzemelerine ulaşabiliyoruz” diye konuştu.

GÖRME ENGELLİLERİN İŞİĞİ: İNTERNET

Ankara Çankaya Belediyesi Görme Engelliler Spor Kulübü Başkanı Yusuf Sayyidan görme engellilerin hayatını internetin kolaylaştırdığını söyledi. Sayyidan, “Bugün görme engelliler internet aracılığıyla her türlü erişimi kolaylıkla sağlayabilir. Telefonu elimize aldığımızda yapamayacağımız hiçbir çalışma yok. İstedığımız her türlü donanımı oradan algılayıp alabiliyoruz” dedi. Teknolojik gelişmeler ve altyapı çalışmaları sayesinde Türkiye’nin birçok spor dalında başarı elde ettiğine vurgu yapan Sayyidan, şunları söyledi: “Türkiye, paralimpik birçok spor dalında dünya şampiyonu. Goalball spor dalında olimpiyat şampiyonu, futbolda Avrupa şampiyonu... Bu başarıların çarpan etkisi yaratmasını teknolojiye borçluyuz.” Apollon Gözlük (Apollon Head Mouse): Türkiye’de geliştirilen bu cihaz felç veya omurilik yaralanması gibi nedenlerle hareket kabiliyetini kaybeden bireylerin telefon-tablet kullanmasını sağlıyor.

Dot (Braille Akıllı Saati): Görme engelli kişiler, Braille alfabesi kullanılan bu cihaz ile saat üzerindeki noktaları hissederek kitap okuma, tweet okuma gibi faaliyetleri

gerçekleştirebiliyor. Yerli İşitme Cihazı: “Transducers in the ear (Tie)” teknolojisiyle üretilen cihaz, işitme engelli kişilerin diğer cihazlardan daha doğal bir işitme deneyimi yaşamalarını sağlıyor.

EyeSense (Sesli Uyarı Sistemi): Türk Telekom tarafından geliştirilen bu teknoloji, görme engellilerin sesli uyarı sistemi ile hem selfie hem de fotoğraf çekebilmesini sağlarken, etraflarında bulunan nesnelere kolaylıkla tanıyabilmelerine olanak tanıyor. Scewo (Merdiven Çıkabilen Tekerekli Sandalye): Tekerekli sandalye kullanan bireyler için

tasarlanan Scewo, üzerinde yer alan akıllı sistem basamağı ile merdivenleri algılıyor ve bireyin oturma pozisyonunu sarsma yapmadan ayarlıyor.

WeWALK (Akıllı Baston): Görme engelli kişilerin hayatını kolaylaştırmak için tasarlanmış akıllı baston, ultrasonik sensörler sayesinde titreşimli uyarılar veriyor. Üzerindeki dokunmatik düğme ile akıllı telefonlarla bağlantı kurup navigasyon, müzik dinleme ve mesajlaşma gibi işlemler yapılabilir. Amazon Alexa veya Google Asistan gibi sanal asistanları da destekliyor.

ENGELLERİ AŞAN DİJİTAL UYGULAMALAR

TELEFON KÜTÜPHANESİ: Türk Telekom tarafından geliştirilen bu uygulama ile 50 farklı kategorideki 2 bini aşkın sesli kitaba ulaşılabilir.

BLINDSQUARE: Görme engelli bireyler için geliştirilen en iyi GPS özellikli uygulamalar arasında yer alıyor. 300 metrelik bir alan içerisinde nelerin olduğunu sizinle anlık olarak paylaşıyor. Bu sayede görme engelli bireylerin bağımsız bir şekilde

kilde yolculuk edebilmesini kolaylaştırıyor.

BE MY EYES: Dünyanın çeşitli yerlerinden gönüllü insanlar, tek bir tuşla kendilerinden yardım isteyen görme engelli bireylerle videolu görüşme içerisine giriyor ve yardımcı oluyor. Uygulamanın gönüllü kullanıcı sayısı 550 bini geçmiş durumda.

KNFB READER: KNFB Reader, yazılı metinleri tek tuşla algılayarak sesli

okuma moduna dönüştürüyor.

HAYAL ORTAĞIM: Turkcell tarafından özel olarak geliştirilen bu uygulama birden fazla özelliği çatısı altında topluyor. Kullanıcılar uygulama içerisinde betimleme özelliğine sahip yüzlerce film bulabileceği gibi, güncel haberler ve köşe yazılarını da takip edebiliyor. Ayrıca GETEM gibi pek çok sanal kütüphaneye bağlanarak binlerce sesli kitaba ulaşabiliyorlar.

Dijital teknoloji çağında 60+ olmak

Dijital çağa geçiş yaptığımız süreçte bu çağa uyumlanmakta en büyük zorluğu çeken yaş grubu hiç şüphesiz 60 yaş üstü. Dijital okur yazarlık eğitimleri 60 yaş üstü insanların dünyasını değiştiriyor

DİJİTAL teknolojinin günlük hayatta aktif olarak kullanımının günden güne artması, bireylerin sosyalleşme alışkanlıklarında da köklü değişimlere yol açtı. Bireyler dijital sosyal platformları kendi kuşaklarına özgü davranış modelleriyle kullanırken; 60 yaş üstü bireyler için dijital sosyal platformları kullanmak, içinde birçok psikolojik ve sosyal dinamikleri barındırıyor.

Dijital platformları kullanmak isteyen ancak dijital okur yazarlık bilgisine sahip olmayan 60 yaş üstü bireyler, genellikle ailesindeki gençlerden yardım alma yoluna gidiyor. Böylece insanlığın varoluşundan bu yana süregelen, bilginin kuşaktan kuşağa aktarılması miti tersine dönerek, teknolojik bilginin genç kuşaktan yaşlı kuşağa aktarımı şeklini alıyor. Sosyalleşme alanında yaşanan dijitalleşme yaşlı bireyleri yalnızlaştırırken, sosyal platformları kullanabilen grubunun imdadına ise facebook uygulaması yetişiyor. İlkokul arkadaşlarına, yıllardır görmedikleri uzak akra-

balarna, eski mesai arkadaşlarına tek bir tuşla ulaşabilen yaşlı bireylere yepyeni bir sosyal hayatın kapıları açılıyor.

'TEKNOLOJİ ANKSİYETESİ'

60 yaş üstü birey; şifrelerini koruyamacağı için dolandırılma korkusu, uygulamaları doğru kullanamama korkusu ve dijital cihazları bozma korkusu gibi sebeplerden dolayı, psikoloji çevrelerinin "teknoloji anksiyetesi" adını verdiği duygu durumu sorunları yaşıyor ve dijital teknolojiyi kullanmıyor. Dijital çağda doğan ve büyüyenleri "genç nesil dijital yerli", dijital dünya ile sonradan tanışanları "dijital göçmen" olarak tanımlayan HABİTAT Derneği "Paramı Yönetiyorum Projesi"nin kapsamını 2020'de geliştirerek, çeşitli kurumlar aracılığıyla ileri yaştaki bireylere dijital okur yazarlık eğitimleri vermeye başladı. HABİTAT Derneği

Kapsayıcı ve Sürdürülebilir Büyüme Programı Proje Uzmanı Büşra Tütüncü, 65 yaş üstü dijital okur yazarlık eğitimlerini hedef kitesine göre planladıklarını belirterek, eğitim hızını da katılan bireylerin belirlediğini söylüyor. Tütüncü, "İleri yaş dijital okur yazarlık eğitimlerimizde sosyal-ekonomik durum

önemli etmenlerden bir tanesi. Önemli emekli öğretmen, doktor veya bankacılar için dijital bankacılığı öğrenmek daha kolay olabiliyor. Yaşamları boyunca işlemlerini kurumlar üzerinden gerçekleştirmeye alışmış insanların önce önyargılarını değiştirmemiz gerekiyor. Aynı işlemleri buldukları yerden güvenli bir şekilde yapabildiklerini görünce önyargı gidiyor ve dijital teknolojinin avantajlarını yaşıyorlar" diyor.

400 KİŞİYE EĞİTİM

HABİTAT Derneği'nin iş birliği yaparak 60 yaş üstüne dijital okur yazarlık eğitimleri verdiği kuruluşların arasında Karşıyaka Belediyesi de bulunuyor. Karşıyaka Belediyesi Bilge Çınarlar Sağlıklı Yaş Alma Merkezi'nde şu ana kadar 400 ileri yaşta bireye dijital okur yazarlık eğitimi verildi. Merkez Müdürü Derya Söğüt ileri yaştaki bireylerin, dijital teknolojiyi kullanmalarının kuşaklar arasındaki ilişkiyi güçlendirdiğini söyleyerek, "Dijital okur yazarlık eğitimine çok ilgi var. Kadınlar erkeklere göre daha fazla ilgi gösteriyor. Sosyal medya kullanımını öğrenmek isteyen de var, nasıl bitcoin alabileceğini merak eden de... Profesyonel bir ekipten eğitim almak onları rahatlatıyor ve güvende hissettiriyor. Eğitimlerde dijital bankacılık, e-devlet, MHRS, online alışveriş gibi günlük hayatı kolaylaştıran uygulamaları öğrenen ileri yaştaki bireyler hem özgüven kazanıyor hem de bireylerin yaşam kaliteleri artıyor" dedi.

Sivil toplum sosyal medya ile güçleniyor

Teknolojinin yaygınlaşması Sivil Toplum Kuruluşları'nın etki alanlarını genişletti. Örgütlenmede sosyal medyayı kullanan STK'lar projelerini de dijital araçlarla hayata geçiriyor

DİJİTAL dünyaya en hızlı uyum sağlayanlar Sivil Toplum Kuruluşları oldu. Aktivistler dijital platformlarda bir araya gelerek, yeni projeler üretme imkânı buluyor.

Selma Ay, sosyal medyayı aktif olarak kullanan Türkiye'deki binlerce aktivistten biri. İzmir Yerel Tohum Derneği Başkanı Selma Ay, sosyal medya üzerinden örgütlendiklerini belirterek, bu sayede yerel tohum hareketinin Halk Akademisi'ne dönüştüğünü kaydetti. Ay, Türkiye'de 2006'da 5553 sayılı kanununla yerel tohumun kullanılmasının ve satışının yasaklanmasının platformu yaygınlaştırdığını anımsatarak, 1 milyon takipçiye ulaştıklarını belirtti. Selma Ay, yerel tohum hareketinin sosyal medyada görünürlük kazanmasıyla ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında şu bilgileri paylaştı:

"Yerel tohum, doğru tarım, sağlıklı besin, sağlıklı yaşam, sağlıklı nesildir" diyerek 5 yıl önce İzmir Yerel Tohum Derneği'ni kurduk. Biz sosyal medya örgütlenmesiyiz. Bütün gücümüzü sosyal medyadan alıyoruz. Tohum takas şenlikleri düzenliyoruz. Sosyal medya aracılığı ile bırakın yereli, sınırları aştık. Yurt dışından hem yabancı hem Türk bir sürü takipçimiz var. Amerika'da dergilerde yer aldık. İzmir Gıda Topluluğu'nu kurduk, İzmir çiçekleri sayfamız var. Sosyal medya ile o kadar

çok insana bir tıkla ulaşabiliyorsunuz ki, bunu toplum faydasına kullanmalıyız."

LİYAKAT: "İLETİŞİMİMİZ VE ERİŞİMİMİZ GÜÇLENDİ"

Lider Yaratıcı Katılımcılar Derneği'nin (LİYAKAT) Yönetim Kurulu Başkanı Berkay Eskinazi, dijitalleşme sürecinin projelerini ve iletişimlerini hızlandırdığını söylüyor. Eskinazi, "En büyük avantaj iletişim ve erişimin kolaylaşması. Sosyal mecralar aracılığı ile hedef kitleye ulaşmak daha kolay bir hal aldı. 2020'de başlattığımız Girişimci Kadın Atölyesi projesi ile emeğini kazanca çevirmek isteyen tüm kadınlara dijital dünyanın kapılarını araladık

ve devam ediyoruz. Girişimci kadınların dijital çağa nasıl uyum sağlayacaklarını, nasıl kullanmaları gerektiğini paylaşıyoruz. Amacımız gençlerimizin ve kadınlarımızın dijital çağın hızına yetişmelerini ve dijital hayatlarının her alanında doğru kullanmalarını sağlamak. Yapmış olduğumuz çalışmalarımızı dijital platformlarda aktif olarak paylaşıyor ve çok fazla kitleye ulaşıyoruz.

Farklı ülke, şehir, yaş grubu ve cinsiyette

kitleye ulaşarak çalışmalarımıza destek alıyoruz" dedi.

"BY LEAP" İLE 2 BİN KATILIMCI BİR ARAYA GELDİ

Sınırlı Sorumlu İzmir Sosyal Kalkınma ve İşletme Kooperatifi'nin (SKOOP), sosyal bir kooperatif olduğunun altını çizen Kooperatif Başkanı Işıl Nişli, dijitalleşmenin etkilerini artırdığını söyledi. Nişli, BY LEAP projesi kapsamında dünyanın dört bir yanından 2 bin farklı katılımcıyı İzmir Bilim Park ve Pancar Derneği ortaklığında ağırladıklarını ve dijitalleşmenin en büyük yardımcılar olduğunu anlattı. Nişli, "Yeşil girişimcilik hareketinin, dijital sayesinde yaygınlaştığını düşünüyorum. Bizim de kooperatifimizin kuruluş nedenlerinden biri. Projelerimizi dijital ortam sayesinde daha da büyü-

tebildik. Bulut sistemi üzerinden proje havuzu oluşturduk ve çalışma grupları bu sistemden projeleri çekerek uluslararası çağrılara uyarladı. Mikro düzeydeki projeler için etkinlikler düzenledik. Etkinliklerimizin duyurularını dijital ortamda yapıyoruz. Karbon ayak izini hesap ediyoruz. Tüm bu çalışmalarımızı İstanbul ve İngiltere'de bulunan danışma kurulu üyelerimiz ile internet üzerinden kolaylıkla gerçekleştirebiliyoruz"

Berkay Eskinazi

Işıl Nişli

YENİ BİR ENDÜSTRİ: ESPOR

ELEKTRONİK Spor anlamına gelen Espor, dünyada olduğu gibi Türkiye’de de giderek etkisini artırıyor. Gençlerin yeni ilgi odağı ve kariyer hedefi haline gelen Espor, profesyonel oyuncular ve büyük hayran kitlesini de barındırıyor. Video oyunları yarışmalarıyla yeni bir sektör haline gelen Espor, ailelerin çekimser olduğu bir konu olsa da, ulusal ve uluslararası organizasyonlarla dijital dünyada bir endüstri olma özelliği taşıyor. Ülkemizde federasyonu da bulunan Espor, milli takım oyuncularıyla da uluslararası arenada başarılarına imza atıyor. Son olarak Milli takım oyuncumuz Mücahit Sevimli, 28 ülkenin katıldığı Polonya’nın Katowice şehrinde düzenlenen European Games Espor Şampiyonası’nda Avrupa ikincisi oldu. 26 yaşındaki Espor oyuncusu Serhat Erzen, bu başarının tesadüf olmadığını söyleyerek, sektörün artık gençlerin kariyer hedefleri arasında olduğunu şöyle anlattı:

“Espor, oyun dünyasının sınırlarını aşarak bir endüstri haline geldi. Türkiye’de, profesyonel ekipler, destekleyici altyapılar ve uluslararası turnuvaların düzenlendiği etkinlikler bulunuyor. Bu sektör, gençler arasında da popülerlik kazanmış, büyük bir hayran kitlesi oluşturmuş ve artık gençlerin kariyer hedefleri arasında yer alan bir sektör.” Türkiye’deki espör sektörünün, hızla büyüyen ve

gelişen bir potansiyele sahip olduğunu söyleyen Serhat Erzen, genç yeteneklerin keşfedilmesi, profesyonel ekiplerin desteklenmesi ve altyapının güçlendirilmesiyle birlikte Türkiye’nin uluslararası arenada Espor merkezi haline gelebileceğini söylüyor.

‘DİJİTAL DÜNYADA GÜVENLİ HİSSETTİM’

Espor ile tanışma sürecini anlatan Serhat Erzen, lise yıllarında arkadaşlarının kötü alışkanlıklarından etkilenmemek için oyun oynamaya başladığını ve sonra nasıl profesyonel olduğunu şöyle anlattı: “Arkadaşlarının kötü alışkanlıkları beni etkilemeye başladı. Kendimi dijital dünyada güvenli hissettiğim için okuldan gelir gelmez arkadaşlarımla bilgisayar ortamında buluşmaya başladım. İlk başta amacım sadece oyun içindeki rütbemi yükseltmekti. Ancak daha sonra turnuvalara katılmaya başladık ve ilk offline etkinliğime katıldım. Bu etkinlik benim için bir dönüm noktasıydı. Turnuvanın heyecanını ve coşkusunu anlatmak gerçekten zor. O atmosferi soluduktan sonra profesyonel bir oyuncu olmaya karar verdim” Bir Espor takımına seçilmek için gerekli özellikler ve takımın oluşum sürecini anlatan Serhat Erzen, “Resmi bir takımın oluşum süreci oyuncu seçimiyle başlar takım yönetimi yetenekli

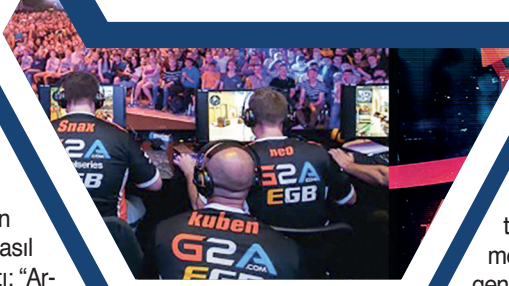

Serhat Erzen

ÖZEL SEKTÖR DESTEĞİ ÖNEMLİ

Espor yorumcusu ve spikeri Can Çaldıran sektörün son 2-3 yıla kıyasla bir duraklama döneminde olduğunu belirterek, sürdürülebilir çalışmalar içinde olunması gerektiğini söyledi. Çaldıran, sözlerini şöyle tamamladı.

“Sektörün hızlıca büyümesi ve COVID’le beraber etkileşimin artmasının ardından organizasyonlar bu artışın aynı ivmeyle devam etmeyeceğini fark ettiler. Bu sebeple özellikle batı ülkelerinde espör organizasyonları büyümekten ziyade sürdürülebilir olmanın peşindedir. Esporun gelişmesi için özel sektör tarafından desteklenmesi gerekiyor. Hedef kitlesinin gençler olduğunu göz önüne alarak, firmalar pazar paylarını büyütebilir. Esporla ilgilenen yaş kitlesindeki insanlar bir süre sonra ilk arabalarını almaya başlayacaklar. Bir araba markası bunun farkına varıp Avrupa’da 5 senedir Esporun en büyük destekçilerinden biri olmaya devam ediyor ve bu yaş kitlesini tamamen kendisine çekerek uzun vadede çok akıllıca bir yatırım yapıyor. Bu gibi yatırımcıların potansiyelin farkına varması çok önemli.”

oyuncuları tespit etmek için genellikle bir seçme süreci düzenler. Bu

süreçte, oyuncuların yetenekleri, deneyimleri ve iletişim becerileri değerlendirilir. Seçilen oyuncular kadroya dahil edilir ve takımla birlikte antrenmanlara başlanır.” dedi.

Ailelerin çocuklarının video oyunlarına uzun süre zaman ayırmasından şikayetçi olması konusuna değinen Erzen, Esporcu olmak isteyenlerin zamanını verimli kullanması gerektiğinin altını çizdi. “Bir kişi, zamanını verimli bir şekilde kullanmayı öğrenirse hem sosyal hayatını hem de eğitim hayatını aynı anda dengeleyebilir” diyen Erzen oyuncuların zamanlarını iyi planlamaları ve antrenman süreçlerini belirlemelerinin önemine değindi.

YENİ BİR MESLEK VE GELİR KAPISI OLABİLİR

Espora olan ilgi ve katılımın sürekli arttığını söyleyen Erzen, Esporun canlı yayınlanan turnuva organizasyonları ve reklam çalışmaları nedeniyle birçok sektörde de iç içe olduğunu hatırlattı. Erzen, büyük şirketlerin Espor alanına yatırım yaptığını söyleyerek, “Bu durum, yeni iş fırsatlarının ortaya çıkmasına ve sektördeki gelir potansiyelinin artmasına yardımcı oluyor. Sonuç olarak, Espor sektörü büyümeye devam eden, dinamik ve geleceği parlak bir sektördür” diye konuştu.

Sanatta dijital dönüşüm sınırları kaldırdı

Sanatta dijitalleşme, geleneksel sanatın üretimi, sunumu ve değerini derinden etkileyen bir dönüşüm yarattı. Türk NFT sanatçıları uluslararası arenada fark yaratıyor

Dünyada 1960'lı yıllarda başlayan ve bugün yapay zeka ile devrim denebilecek noktaya gelen dönüşüm, sanat üretiminde yeni tekniklerin ve araçların kullanılmasını sağladı. Yapay zeka araçları sanatçılara daha geniş yaratıcı alan sunarak, sanatın daha geniş kitlelere ulaştırılmasına, üretimlerin fiziksel mekana hapsolmeden sergilenmesine, korunmasına, arşivlenmesine ve değerlendirilmesine imkan sağlıyor. Teknolojik gelişmelerle sanatın dijital dünyada daha da yaygınlaşacağı ve yeni yaratıcı ifadelerinin ortaya çıkacağı öngörülüyor.

YAPAY ZEKA İNSAN KADAR İYİ

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Çizgi Film Animasyon Bölümü Öğretim Üyesi Çağdaş Ülgen, dijital sanat denilince akla görüntünün geldiğini belirterek, "Dijital sanatın başlangıcını tüplü televizyonun icadı" olarak ifade etti. Ülgen, 1980'lerde bilgisayar

oyunları için üç boyutlu animasyonlarda yeni teknolojinin kullanıldığını hatırlattı.

Günümüzde yapay zeka görüntü üretiminin gerçek anlamda bir devrim olduğuna dikkati çeken Ülgen, "Yapay zeka, iki boyutludan görüntü üretiyor. Üç boyutlu görüntü üretiminde de yapay zeka kullanılmaya başlandı. Artık yazdığınızı heykele dönüştürebilen araçlar var. Hatta bazı işler ödül alıyor. İnsan kadar iyi yapabiliyor mu? Evet, insan kadar iyi yapıyor" dedi.

POPÜLİST ALANLARDA KULLANILIYOR

Ülgen, dijital sanatın genellikle kopyalanabilir olması nedeniyle genele hitap eden cep telefonu oyunları, reklamlar, çizgi film ve animasyonlar, illüstrasyon, çizgi roman gibi popüler alanlarda kullanıldığını söyledi. Ülgen, bu nedenle koleksiyonerlerin aldığı, statü sembolü olan 'yüksek sanat eserleri' olarak adlandırılan alanlarda kullanılmadığını an-

çak istisnaları olduğunu vurguladı. Ülgen, dijital sanatın, malzemenin mekanik olması nedeniyle birden çok sanatçının ortak çalışmasına imkan verdiğini dikkati çekerek, klasik sanatta ortak çalışmanın daha zor olduğunu söyledi. Ayrıca fiziksel sınırlamaların kalkmasının dijital sanatın önünün açtığını belirten Ülgen, yüksek üretim ve tüketim ilişkisi isteyen alanlarda daha yaygın kullanıldığını kaydetti.

Dijital sanattaki biricikliğin fotoğraftaki sayılı basım yöntemiyle çözüldüğünü belirten Ülgen, "Fotoğraf, sayılı basım sözü verilerek biricikliğe kavuştu. Hediyeleşim eşya olan biblo ile bronz heykel alınındaki tek fark ise kalıbı kırmaktır" diye konuştu.

KİTAPLA ARASINDA FARK YOK

Ülgen Türkiye'nin, dijital sanat telif hakları alanında yasal düzenleme eksikliğinin önemli rol oynadığını savunarak, içerik üreticilerinin hakları korunmadığı için gelişemediğini anlattı. Ülgen, sanatçıların eserlerinin çalındığını, zaman zaman davalara da konu olduğunu ancak "çalanın yanına kar kaldığını" ileri sürdü.

Dijital sanat ile kitap arasında fark olmadığını vurgulayan Ülgen, eserlerin nesne olmadıkları için korunmasının güç olduğunu söyledi. Ülgen, sanattaki dijital dönüşümün çok hızlı olduğunu belirterek, bunda kullanılan malzemenin ucuz ve üretim sürecinin daha kısa olmasının etkisini altını çizdi.

TÜRK SANATÇI REFİK ANADOL

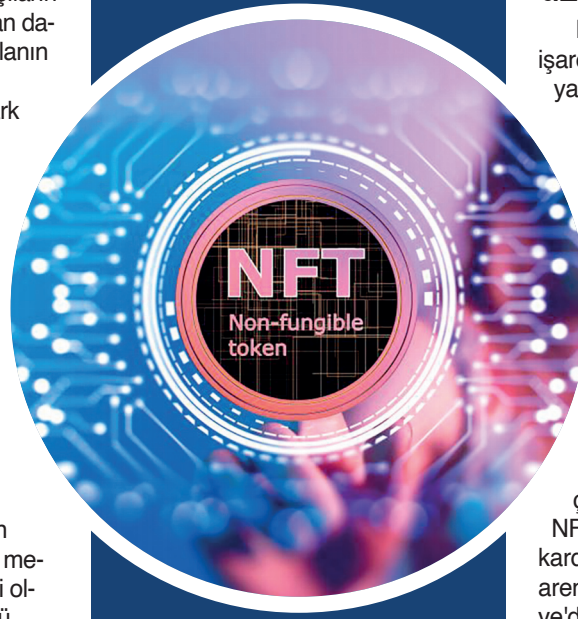
Ülgen, dijital sanatta yapılandırılan çok eserin sunumu, sergilemesi ve mekan ile kıymetlendirilmesinin önemli olduğuna işaret ederek, dünyaca ünlü Türk Sanatçı Refik Anadol'un eserlerinin bu açıdan çok başarılı olduğunu vurguladı. Anadol'un üretiminde mekan kullanımının öne çıktığını vurgulayan Ülgen, şu değerlendirmeyi yaptı:

"Refik Anadol dijital sanatı çok iyi yapıyor. Temelinde devrimsel olan bunu nasıl yaptıdır. Kendi ifadesiyle, 'Ben üretimimi düşük güçlü ekranda gösterseydim bir anlamı olmazdı' diyor. Benim çok beğendiğim yeni gerçekçi Fransız Ressam Yves Klein ile Refik Anadol alanında benzerlik bulabiliriz. Klein, çağında kabul görmemiş. Anadol, eserlerini kavramsal bağlamla sunuyor, bu nedenle başarılı. Yaptığı işin yenilikçi olması güzel. Ancak şu bir gerçek ki, Anadol yurtdışını denemesiydi, bu başarıyı elde edemezdi."

DOLANDIRICILIK YAŞANABİLİR

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü Öğretim Üyesi Hasan Mavi, sanatta dijitalleşmenin sahtekarlık ve telif hakları ihlalleri gibi sorunları da beraberinde getirebileceğini söyledi. Mavi, "Bir NFT'nin sahipliği, gerçek dünyadaki fiziksel bir sanat eserinin sahipliğiyle ilişkilendirilebilir olmasına rağmen, dijital kopyalarının kötü niyetli kişiler tarafından kolayca çoğaltılabilmesi mümkün. Teknolojik arızalar veya platformda yaşanabilecek güvenlik sorunları, NFT'lerin erişilebilirliğini ve güvenliğini olumsuz etkileyebilir" diye konuştu.

Gelecekte NFT'lerin dijital sanatın telif hakkı ve sahiplik konularındaki rolü ve etkisinin gelişeceğini belirten Mavi, hukuki çerçevenin güçlendirilmesinin önemli bir adım olabileceğini ifade etti.

GELECEĞİ İNSANLAR BELİRLEYECEK

DİJİTAL yaratıcılığı kullanılan yazılımların sınırladığına işaret eden Ülgen, "Dijital sanat ürünlerinin değerini belirleyen kabul edilebilirliğidir. Tıpkı klasik sanat ürünlerinde olduğu gibi... Dijitalin de alıcısı var. Bu alanın geleceği, aslında insanların neyi kabul ettiğiyile ilgilidir. Sanatı yönlendirenler neyi seçerse onlar sanat olacak. Ne sanat olarak adlandırılırsa, oraya gidecek. İnsan bir sonra neye sanat diyecek? Şok edici, şaşırtıcı ve yeni olan değerini belirleyecek" görüşünü ifade etti.

DİJİTALIN SERTİFİKASI NFT...

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü Öğretim Üyesi Hasan Mavi ise sanattaki dijital dönüşümde NFT ve Metaverse boyutuna dikkati çekiyor. Bir sanat eserinin orijinalliğini, sahipliğini ve nadirliğini belirlemek ve kanıtlamak için blockchain (blok zinciri) teknolojisi kullanıldığını anlatan Mavi, non-fungible token (değiştirilemez jeton) anlamına gelen NFT'nin 'dijital sertifika' olduğuna işaret etti.

Mavi, "Her NFT, benzersiz bir kimlik ve kayıt içermektedir. Bu, dijital sanat eserinin sahte veya taklit edilmiş bir kopyasının oluşturulmasını zorlaştırır ve sanatçının eserinin özgün olduğunu kanıtlanmasına yardımcı olur. Ayrıca NFT'ler, dijital sanat eserlerinin telif haklarının korunmasına yardımcı olabilir" dedi.

DAHA FAZLA GELİR İMKANI

NFT'lerin popülaritesinin arttığına işaret eden Mavi, şu değerlendirmeyi yaptı:

"NFT'ler sanat, müzik, spor, oyun ve diğer alanlarda büyük ilgi gördü. Önde gelen sanatçılar, müzisyenler ve sporcular, eserlerini veya koleksiyonlarını NFT olarak satışa çıkardı. Örneğin, dünya çapında tanınmış sanat galerileri ve müzeler NFT'leri sergilemeye başladı. Ayrıca, büyük şirketler de NFT'leri pazarlama ve marka inovasyonu amacıyla kullandı. Bu durum, Türkiye için de geçerli. Türk sanatçılar, müzisyenler ve sporcular da

NFT'leri kullanarak eserlerini satışa çıkardı. Türk NFT sanatçıları uluslararası arenada dikkat çekti. NFT'lerin Türkiye'deki benimsenmesi ve kullanımı henüz yeterli seviyeye ulaşmamış olmasına rağmen, ciddi anlamda büyük sanatçılar ve koleksiyonlar görmek mümkün. Aynı şekilde Metaverse de sanatçılara yepyeni yaratıcılık ve ifade alanları sunuyor. Metaverse içinde de sanat eserleri oluşturmak, sergilemek, satın almak ve satmak mümkün."

Mavi, dijitalleşmenin, yetenekli ve genç sanatçıların daha görünür olmasına katkı sağladığını, sanatçıların aracılarla ihtiyaç duymadan kendi eserlerini daha geniş kitlelere ulaştırmayı başardığına dikkati çekti. Mavi, NFT marketlerinin de yaygınlaşmasının sanatçılara daha fazla gelir elde etme fırsatı yarattığını ve koleksiyonerler için de benzersiz dijital eserleri keşfetme ve yatırım yapma imkanı sunduğunu anlattı.

Organised Journalists' and Strong Solidarity for Press Freedom

'Basın Özgürlüğü için Örgütlü Gazeteciler ve Güçlü Dayanışma Projesi'

9 Eylül Gazetesinde yayınlanan telif haberler

GÜNCELHABER

Evleri var, adresleri yok

İZMİR'DE 7 SİĞIRMA EVİ

Yüksekli, ekonomik ya da sosyal konularla ilgilenen evlere, sığınmacıların evlerini bulmasına yardımcı olacak evleri inşa etmeye çalışıyor. Evleri inşa etmeye çalışıyor. Evleri inşa etmeye çalışıyor. Evleri inşa etmeye çalışıyor.

BİR YILDA 125 MAĞDUR

Her yıl yaklaşık 125 sığınmacı mağdur oluyor. Her yıl yaklaşık 125 sığınmacı mağdur oluyor. Her yıl yaklaşık 125 sığınmacı mağdur oluyor. Her yıl yaklaşık 125 sığınmacı mağdur oluyor.

GÜNCELHABER

DEPREMDEN KURTULANLAR ANLATIYO

TEK İHTİYACIMIZ sesimizi duyurmak

'48 yaşımdan beri ilk defa ağlıyorum'

İLK 48 SAAT KİMSE YOKTU'

'SESİMİZİ DUYUNLAR'

GÜNCELHABER

Gıda krizi adım adım yaklaşıyor

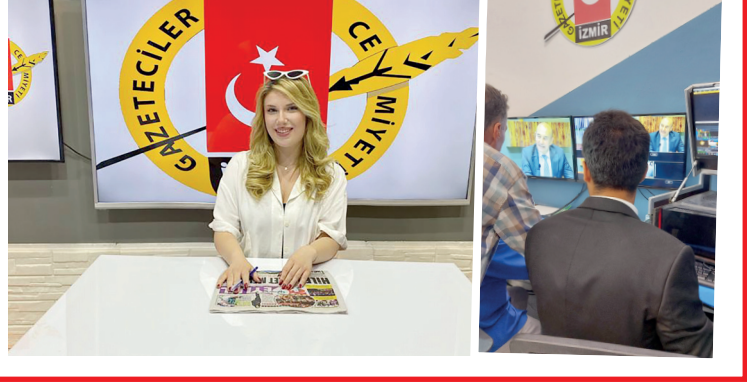
KITVAK Yönetim Kurulu Başkanı (Kilil) Ülener: 'Dünyanın en büyük hazzı'

HAYATI PAYLAŞIYORUZ

Eğitimler

Stüdyo ve Serbest Alan Kullanımı

Financed by the European Union
Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

Güçlü Gazeteci Özgür Medya Projesi

Projenin Genel Amacı

“Türkiye’de basın özgürlüğü ve bilgi edinme hakkı için elverişli ortamın geliştirilmesi.”

Projenin Özel Hedefi

“Daha güçlü bir savunuculuk, güçlü gazeteciler ve medya özgürlüğü için güçlü bir dayanışma.”

Bu proje ile TGS (Türkiye Gazeteciler Sendikası) ve İGC (İzmir Gazeteciler Cemiyeti), gazetecileri mesleki becerilerini geliştirmelerine, hakları konusunda farkındalık yaratmaya ve aralarındaki dayanışmayı güçlendirmeye destek vererek medya özgürlüğüne yönelik küçülme alanını ele almayı amaçlamaktadır. Proje 2025 yılına kadar devam edecektir.

Proje kapsamında Gazeteciler ile dayanışmayı güçlendirmek ve demokratik toplum olmanın temeli olan basın özgürlüğü faaliyetlerinin desteklenmesinin yanı sıra Gazetecilere yönelik meslek eğitimi, dil atölyeleri, meslek hakları atölyeleri ve işgücü piyasasına tekrar entegrasyonlarını kolaylaştırmak için İGC ve TGS Basın Akademileri kuruldu. Basın Akademileri sektör dışında kalanlara ve mesleğini sürdürenlere yönelik işgücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun eğitimler düzenlenmektedir. Telif Desteği kapsamında serbest ve/veya işsiz gazetecilerin geliştirdikleri içerikler (makale, röportaj, video vb) Yayın Kurulu tarafından değerlendirilmekte ve gerektiğinde mentor desteği verilmektedir. Belirlenen kriterleri karşılayan içerikler için telif ücreti ödenmekte ve yayınlanmaktadır.

Proje Hedefleri ve Faaliyetler

1. Risk altında olan gazetecilerin korunması ve basın özgürlüğü için dayanışmanın artması

Gazetecilerin adalete erişimlerinin desteklenmesi:

Mahkeme İzemeleri,
Adalete erişimin aktif olarak güçlendirilmesi için yasal destek,
Cezaevi Ziyaretleri, İzleme Raporları

Kamuoyu farkındalığı ve dayanışma girişimleri:
Özgür Yayın ve Özgür Basın Kampanyaları,
Diğer İllerde Paydaş Toplantıları

2. Gazetecilerin istihdama ve sektörde korunmalarına yönelik desteklerin verilmesi

TGS ve İGC Basın Akademileri:
Çalışma alanları, Stüdyolar, Eğitim alanları

Gazetecilerin Mesleki Yeterliliklerinin ve Mesleki Haklar Konusunda Kapasitelerinin Artırılması:

Mesleki Eğitimler,
Yabancı Dil Eğitimleri,
Psikolog Desteği,
Telif Desteği,
TGS Yardım Hattı ve Mesleki Haklar için Doğrudan Yardım Kampanyaları

